

Hangv. Operettrészletek. H-moll befejezetlen szimfonia. Vidám est. Harmonika hangv. Grammfón. 20.15: Szó-2.30: Chopin művei zongorán. Könyvű és tánczene. Grammfón. Schielli: Gioconda című operájának előszöve. Grammfón. Konahangv. Dalok. 22: Grammfón. Gitározene.

Értesítések
Párizsi tanulmány-ve, a Wesselényi ucca (nő-ház) szörmeszalont Fivérek.

Corso Bazarban
Ánatra ingyen. Gyermekkosci től kezdve

ÉRTESETÉS
munkáknak montirozá- aranyozását és javítá- andó kiállítás. Somlyai u Maniu.

kebevarrás, montiro- rrás, kézi- és géphim- legszebben és legol- ke kézimunka szalonjá-

kat vállal Cosmos Cluj, nand 8., I. emelet.

épes, a könyvelés min- könyvelő és román- elező állást keres. EL- éseket is. Ajánlatokat a kiadóba kér.

üzlet kibővítéséhez tökével agilis társ ke- at „Szombaton zárva” kérek.

li tapasztalattal, kül- ek ajánlkozom. Néme- ket „Medica” jeligére

elsőrendű minőség- ben olcsón eladók. Ré- Arta Cluj, Str. Avram

tán a strandon talált az Uj Kelet kiadó- 1-ig.

butorozott szoba, kü- sönházból, uccai, azon- részére olcsón kí- 8., I. 3.

OF EMILNÉ
ENT
észeti Iskola
Ep. Clorogariu 14
szünyegek, szövött
alföldi fonalak
k utánvételt gyor-
eszközöltetnek

an közismert első-
es konyhájáról

ROSZ
25 Eterem
ár, Lloyd-sor 11.
rendszer:
os menü 40 lej,
nagy menü 60 lej.
abona!
ketteket vállal!
kiszolgálás!
kedvezmény!

XIV. ÉVF. * 148. SZÁM
Cluj—Kolozsvár, 1931
július 5 Vasárnap
5691 ÉV Tamusz 20

Taxa postala
platite in numerar
No. 224.716-929

Ara 5 lej

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAINAPILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Str. Baron L. Pop (volt Brassai
ucca) 10. szám. Telefonszám: 9-77
ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Félév . . . . . 600 lej
Negyedévre . . . . . 320 lej
Egy hónap . . . . . 110 lej
**KÜLFÖLDI
ELŐFIZETÉSI ÁRAK:**
Egy évre 10 dollár
Egy óra 1 dollár (vagy ennek
megfelelő pénznem)
Hirdetések tarifa szerint
vételnek fel

Ha a tömegek akarata találkozni fog a király akaratával, Maniu visszatér a nemzeti parasztpárt élére

Vajda Sándor kétorás beszédben ismertette a száz- zas bizottság előtt Maniu lemondásának okait

Cluj-Kolozsvár, július 4. (Az Uj Kelet tudósítójától). Ma délelőtt összeült Kolozsváron a nemzeti parasztpárt leg-
endős erdélyi százás bizottsága, hogy
határozzon Maniu Gyula lemondása föl-
létt. A politikai világ feszült figyelem-
mel tekintett a tanácskozások kimene-
tele elé. Maniu visszavonulása termé-
szetszerűleg a nemzeti parasztpárt er-
délyi szárnyát érintette a legérzékeny-
ebben és az erdélyi politikusból
kellett, hogy kiváltsa a legélesebb reak-
ciót. Az utóbbi napokban a nemzeti pa-
rasztpárt összes erdélyi parlamenterei-
nek lemondásáról és visszavonulásáról
tárgyaltak a kulisszák mögött s a poli-
tikai világ feszülten várta, hogy ki
fog-e robbani ebben az elhatározásá-
ban a Maniuvval szembeni szolidaritás
érzete.

A százás bizottság nem hozott
forradalmi határozatokat

Nos, a százás bizottság nem hozott
forradalmi határozatokat. Vajda Sándor
megkísérelte kifejtetni Maniu lemon-
dásának tulajdonképpeni okait, a na-
pirenden lévő kérdés lényegéhez azon-
ban senkinek sem szólt hozzá. Elmaradt a
parlamenterek lemondása, nem követel-
tek autonómiát Erdély számára, az al-
kormányos kérdésben pedig maga Vaj-
da Sándor sietett nagyvonalu beszé-
dében leszögezni a nemzeti parasztpárt
trónhűségét.

Ezeket felül azonban a százás bizott-
ság gyűlése figyelemreméltó politikai
megnyilatkozása volt a nemzeti parasz-
tpárt erdélyi szárnyának. Különöské-
pen áll ez Vajda Sándor beszédére,
amely néhány rendkívül súlyos megál-
lításokkal érzékeltette meg a nemzeti pa-
rasztpárt vezetőinek igaz lelkiállapo-
tát. Nagy általánosságban a százás bi-
zottság gyűlése Maniu melletti törhe-
telen szolidaritást, a parasztpárttal
kötött fuzió felbonthatatlanságát és a
párt erdélyi vezetőinek harci készségét
kívánta kifelé dokumentálni.

Maniu kategorikusan állást
foglalt a mandátumokról
való lemondás ellen

Délelőtt tíz órára volt kitűzve az ülés
megnyitása. A kitűzött időben gyüleke-
zni kezdenek a párt Regina Mária uccai
helyiségében az erdélyi megyei szerve-
zetek vezetői, a jelenlegi és volt par-
lamenterek, a volt prefektusok. Itt
vannak a fiatalabb vezetők közül Ghita
Crisan, Lugosanu és dr. Tilea Viorel.
Az idősebb vezetők késnek. Vajda Sán-
dor lakásán folynak most tárgyalások
arról, hogy lemondjanak-e mandátu-
maikról, vagy sem. A lemondás inicia-
tívája Pop-Csicsó István, dr. Valér Mol-
dovan és dr. Vlad Aurél részéről indult
ki. Maniu, akinek ez az elhatározás
tudomására jutott, a legkategorikusab-
ban állást foglalt az öregek kezességé-
re és Vajda Sándoron keresztül tudomá-
sukra hozta, hogy nem látja cél-
szerűnek, ha a párt passzivitásba megy

Maniu kivánságára az erdélyi parlamenterek elálltak at-
tól, hogy lemondjanak mandátumaikról. A százás bizott-
ság is egyhangulag visszautasította a nemzeti parasztpárt
vezérének lemondását

Az öregek szenvedélyes vita után meg-
hajoltak Maniu kivánsága előtt és le-
mondtak arról, hogy mandátumaikat
visszaadják.
Tizenegy órára járt az idő, midőn a
tanácskozás Vajdánál befejeződött és a
párt vezetési megjelentek a százás bi-
zottság ülésén. Popovici Mihály, Pop-
Csicsó István, Vlad Aurél, Voicu Ni-
tescu, dr. Emil Hatiegan, Sever Dan,
dr. Valer Moldovan és a többiek kísé-
retében jelenik meg az üléssteremben
Vajda Sándor, akit percekig tartó óvá-
ció fogad. Vajda azonnal megnyitja az
ülést és csaknem két óráig tartó expo-
zéban ismertette a százás bizottság

előtt a politikai helyzetet. Hosszu visz-
zapillantást vet beszédének elején az
erdélyi románság történelmi harcaira,
a Habsburg-házzal való kapcsolataira
és sorba veszi azokat az eseményeket,
amelyek egy-egy etapját képezték az
erdélyi románság politikai fejlődésé-
nek. Visszautasítja a regionalizmus
vadját, majd a nemzeti parasztpárt
kormányzásáról beszél, amelyet a leg-
kegyetlenebbül igyekeztek bizonyos
klikkek elgáncsolni, valahányszor arról
volt szó, hogy a nemzeti parasztpárt
a megvasodott és idejét mult intéz-
mények helyébe modern eszméken ala-
puló intézményeket állítson.

Nem szégyen, hogy Budapesten több román volt semitőszéki bíró, mint Bukarestben?

Ezután áttért a mai politikai helyzet
bírálatára és élesen támadta a Jorga-
kormányt. Beszél a választási erőszá-
kosságokról, amelyek eklatáns bizonyíté-
kát szolgáltatják annak, hogy a kor-
mány nem tudja maga mögött az or-
szág közvéleményét és hogy semmilyen
törvénytől sem riad vissza, ha
kötös céljainak és terveinek keresztül-
viteléről van szó.

— Megtörténhetett az is, — mon-
dotta Vajda —, hogy Virgil Grosszut,
az igazságügyminisztérium volt állam-
titkárát egy prefektus rendeletére
csendőrök támadtak meg és vertek vé-
resre. Arról nem is beszélek, hogy az
erdélyiekkel szemben milyen magatar-

tást tanúsít Jorga professor kormá-
nya. Mi nem voltunk ilyen bánásmód-
hoz hozzászóka, még a magyar éra
alatt sem. Ha egy román paraszt felke-
reste panaszával a legmegátalkodottabb
szolgabíró is, ez bármilyen feneketlen
gyűlölet is volt benne a román nemzet-
tel szemben, mégis legfeljebb azt kér-
dezte tőle: ce vrei bade? De nem mon-
dta azt neki, hogy: héj pusztulj innen!

— Vagy talán nem szégyen az, hogy
Budapesten a magyar semitőszékek
több román tagja volt, mint ahány er-
délyi származásu ember ül ma a buka-
resti román semitőszékben? A ma-
gyar uralom alatt nyolc román pénz-
ügyigazgatónk volt.

Van vagy hét erdélyi pénzügyigazgató, de ki tudja meddig

Most van vagy két erdélyi pénzügy-
igazgató az országban s az is, ki tud-
ja meddig? Az alkotmány nem egyé-
b a jelenlegi kormány számára, mint kor-
mányzási akadály, amelyet éppen ezért
akkor sértenek meg, amikor éppen jól
esik nekik. A jelenlegi kormány szá-
mára nem létezik a király által szente-
sített törvény fogalma. Nos, ha így
járnak el velünk szemben, akkor azt
mondom, szeretetet adunk szeretetért,
megbecsülést megbecsülésért, de gyűlö-
letet a gyűlöletért! (Felkiáltások: ugy-
van! Percekig tartó taps fogadja ezt
a kijelentést).

A román nép, amelyet a jelenlegi
kormány lebecsül, politikai érettség
tinktétében megállja helyét az összes
nációk között. És nem érdemi meg ezt
a bánásmódot. Ha mi nem adjuk meg
a jelenlegi politikai rendszerre azt a
választ, amelyet kellene és nem me-
gyünk azon az uton, amelyen kellene,
az csak azért történik, mert nem akar-
juk kockára tenni az ország nyugal-
mát, rendjét és létét. De ne higgye senki,
hogy az öntudat hiánya miatt állunk
mi ma ölbetét kezekkel.
A továbbiakban Vajda Sándor Maniu
egyéniességét jellemzi megkapó színek-

kel. Mihelyst először ejti ki Maniu ne-
vét, az egész terem állva és percekig
tartó tapsal ünnepli a nemzeti parasz-
tpárt vezérét. Vajda Sándor Maniu mult
járól beszél. Rámutat arra, hogy ő volt
az erdélyi románság igaz vezetője évti-
zedekben keresztül és ő az, aki egyéni-
ségében színtetizálja a román nép igazi
erényeit. Ezután foglalkozik a Consiliul
Dirigenttel, amely korszakalkotó mun-
kát végzett Erdélyben és amelynek tá-
mogatása nélkül a román csapatok so-
hasem vonulhattak volna be Magyar-
ország fővárosába. És mégis, tizenegy
évvél az egyesülés után, a legundorítóbb
támadások érik a Consiliul Dirigent
vezetőjét, Boila Romulust, miután évek-
en keresztül alantas támadásban ré-
szesítették Maniu Gyulától kezdve az
erdélyi nemzeti párt összes vezetőit.
Következett a parasztpárttal való fuzió.
Amikor ez megtörtént, megszűntek a
regionalista vádaskodások, ezzel szem-
ben belekötöttek Mihalache paraszti in-
gébe.

— Nem tudom — mondotta Vajda,
— hogy az ing, amelyet Mihalache
kívül hord magán, nem-e tisztább,
mint azoké, akik őt állandóan a rága-
lom sarával igyekeznek megdobálni.

Maniu szó nélkül türte a tá-
madásokat

— Maniu szó nélkül türte a támadá-
sokat és folytatta a harcot ugyanazok-
ért az eszmékért, amelyek egész életét
betöltötték: a szabadságért és az egyen-
lőségért. Gyulafehérváron megtört a
bukaresti centralisták hatalma s a nem-
zeti parasztpárt uralomra került. Is-
meretesek az események, amelyek ez-
után következtek s amelyek Maniu visz-
szavonulásához vezettek. Ne higgyék
Önök, hogy sikerülni fog Maniut magat-
tartásának megváltoztatására rávenni.
Ha az ő lelkében kialakult egy meg-
győződés, ezt kinyilatkoztatja és kö-
veti minden akadályon keresztül. Ő a
lélek hélotáiból szabad embereket akart
csinálni s örökre biztosítani a román
állam létét. De valóságos tragédia volt
az, amit meg kellett érnie. Egy szerve-
zett klikk állott Maniu útjában. Egy
klikk, amely önhatalmulag karlistának
nevezte ki magát, egy sui generis ka-
marilla, amely mindenkinek azt sugta
a fülébe, hogy Romániában a királyt az
ő suttogásai szerint lehet befolyásolni.
Egymást igyekeznek tullicitálni dinasz-
ticizmusukban, holott nem azt illeti meg
a babékoszoru, aki börtönben ült, ha-
nem azt, aki előkészítette a restaurá-
ciót és ez Maniu volt. Nem azé a babér,
aki a karlizmusából kereskedelmi cik-
ket csinál, hanem azé, akinél a trón
iránti hódolat meggyőződésből fakad.

Jorga minden alkalommal a
király köpenyegé mögé bujik

Egyedül Ducának a magatartása méltó-
ságteljes. Elismeri, hogy tévedett és
kész ennek következményeit viselni.
Maniu nem konkurrálhat a klikkekkel
ebben a lakáj-szellemben. Jorga min-
den egyes alkalommal és minden egyes
gesztusánál a király köpenyegé mögé
bujik. Maniu ebben a kaoszban arra
a meggyőződésre jutott, hogy a minisz-
terelnök kormányzásának következmé-
nyeit a királyra akarja áthárítani. Nem
marad tehát más hátra, mint harcba
kezdeni, vagy rábeszélni a királyt ma-
gatartásának megváltoztatására. A mai
helyzet türhetetlen. Meg kell változtat-
ni a király meggyőzése útján. Maniu
azonban úgy hiszi, hogy nem örvend
Károly király teljes bizalmának, hogy
ezt a szerepet betölthesse. És úgy hiszi,
hogy gesztusával megállíthatja a lej-
tőn a mai kormányzási rendszert s a
legtisztább érzéseket fogja kiváltani a
hazával és a trónnal szemben. Nekünk
kell tehát tovább vinni a harcot s ak-
kor, midőn a felhaborodott tömegek
forrongása találkozni fog a törvények
legfőbb örökéi akaratával, Maniu visz-
sza fog térni közénk kérés, interven-
ció és felhívás nélkül is.

A határozati javaslat

Vajda Sándor hosszan megtapsolt
beszéde után Pop-Csicsó István szólt
fel, majd határozati javaslatot fogad-
tak el, amelyben egyhangulag vissza-
utasítják Maniu lemondását, bizalmuk-
nak és határtalan szeretetüknek adnak
vele szemben kifejezést és kéri, hogy
térjen vissza a párt élére, az ország
érdekében is.

A párt erdélyi részének vezetősége
alelnöki minőségben Vajda Sándort de-
legálták. A gyűlés délután négy órakor
ért véget. Pop-Csicsó István és Vajda
Sándor autón elindultak Badacsonyba,
hogy átadják a határozati javaslatot
Maniunak.

HERZL

Irta: DANZIG HILLEL

Thamuz 20! Ezen a napon megszünt dobogni a nagy zsidó szív, örökre lecsukódta a mélytekintetű, jövőbelátó, csillogó szemek — az edlachi szanatórium kórágán . . . Ezen a forró nyári napon a zsidó ifjúság szárai zárandokolnak ki a döblingi temetőbe és a hálás, kegyetlenség megemlékezés lángjai gyúlnak ki a temető egyik sírhantja fölött, ahol az örökkévalóság álmát alussza a szebb és a jobb jövő meghirdetője, az élet prófétája: Herzl Tivadar . . . Ezen a napon, a földkerekség minden sarkában kigyul: a „Ner Nösamah“. A lélek örökmécsese . . .

Jahrzeit-mécsesnek is hívják. Halott apák és halott anyák emlékére gyújtják meg évről-évre a szétszórt nép fiai. A halál, az elmulás szentségére . . . Ner Nösamah! Vajjon csakugyan a halál fénylik benne? Hiszen ha csak a megváltoztathatatlan elmulás, halvány, szomorú fénye lenne, akkor nem lobogna évezredek óta ősök emlékére, zsidó hajlékokban. Akkor régesrég kioltották volna az idők viharai. De a ner nösamah nem a halál, hanem a Lélek mécsese. A halhatatlanság kisugárzása. Az öröklélek örökmécsese. Ez a láng nem az örökhalál, hanem az örökkévalóság hirdetője. Évről-évre felidézi azoknak szellemét, akikből kisarjadunk, akik az Életet adták nekünk, akiknek Lelke és szelleme felettünk lebeg. Eppen ez a halvány, remegő lángocska hirdeti, hogy az ő lelkük és szellemük nem semmisült meg, hogy ők élnek. — élnek bennünk — és élnek tovább azokban, akik utánunk következnek . . . Hirdeti, hogy az élet tartalmát nem meríti ki a testi jelenlenség, mert van egy nagyobb létező, amely túléli a fizikai létet . . .

Az öröklét fénye tükröződik vissza ezekből a mécsesekből. Mert egy örök tűzből merítik erejüket, kioltathatlan fényüket, amely ott lobogott az évezredek zsidó élet minden sorsdöntő órájában. Ez a tűz lobogott a lángra az égi Csipkebokrot a forró pusztában, — ennek fénye világította be — „bazahazi halajlah“, — sötét éjnek közepén a zsidó szabadság útját, — ez a tűz cikázott az égbolton Szináj hegye fölött, amikor megszületett az erkölcsi világrend 10 törvénye; — ez a tűz hevitette a hős Makkabeusok lelkét és égett nyolc napig a jeruzsálemi szentély oltárán — egy napra szóló, szentelt olajkorsóban — és most halott apák és halott anyák emlékére gyúl ki évről-évre, elérvült zsidók hajlékaiban . . .

Egyetlen nap van csupán, amikor sokezer zsidó érzi ezt az árvaságot. Egyetlen nap van csupán, amikor ezer és ezer lángban, amikor ezer és ezer zsidó hajlékban lobog a ner nösamah. Amikor egyetlen ember, egyetlen zsidó emlékének szól a mécsesek világossága. Thamuz 20! Herzl földi életének halál-ozási napja.

Akkor, amikor utolsó földi útjára

Epekövető:

megszabadulhat! Epeköbántalmakban szenvedők ezrei kinlódnak a gyótró fájdalomban, mert Prof. dr. Páter epekö elleni teáját nem ismerik. Viszont sok ezer ember köszönheti ezen kiváló gyógyteának teljes gyógyulását, mert bizalommal volt annak használata iránt. Prof. dr. Páter epekö elleni teájának meg van az a tüneményes hatása, hogy az epekövet feloldja, gyótró és nyomasztó fájdalom nélkül válik ki az epekö és az epehólyag tisztulását idézi elő. Ezen tea használata nem nehéz és nem körülményes. Minden epeköbántalomban szenvedőnek használnia kell ezt a természetes gyógyszert, de legalább is kísérletet kell tennie, hogy áldásos hatását megismerje. — Prof. dr. PÁTER epekö elleni teája a megveszékelt leg több gyógyszer-tárban és drogeriájában azonnal kapható, ahol nem lenne, ott a gyógyszerész kifejezett kívánságra az eredeti csomagolású teát néhány napon belül beszerzi. Minden eredeti csomagolást a feltaláló törvényileg védett fényképe és aláírása látható. Levelezőlap útján a tea „Csillag“ gyógyszer-tár Brasov, Hosszu uca 5. szám alatti lerakatától rendelhető. Nagybani lerakat: „Standard“ drogeria, Bucuresti I.

kisérték a zsidók ezrei, mindenki azt hitte: meghalt Herzl — és vele sirba szállott a megváltó eszme is. Akkor még senki sem tudta, hogy Herzl prófétás szelleme és hősi teremtőereje nem az elröppenő jelennek, hanem a távolbanyúló jövőnek szólott . . .

Végigálmodta a kétezer év óta álmódó nép nagy álmát, kihozta a rejtett tudatlanból — és életet adott neki. Nyolc év alatt testté váltotta a látomást. Parányi röpke idő adatott számára. De óriás szíve volt. Most immár közel 30 esztendeje, hogy a napsütéses thamuz egy forró és fojtogató napján utolsót lóngolt ez a szív. Fellobogott a magas

egékig és felírta önmagát a csillagokra. És a nép, amely már aláhullott árvaságában — megfogta csuklóját és vezeti, vízi tovább, tovább az újult reményekből a valóság országába . . .

S talán holnap, talán holnapután, vagy évek múltán, de egyszer újra örömtüzekké egyesülnek a világ minden-táján lobogó ner nösamah apró, bágyadt lángjai, hatalmas lángszloppá, talán olyanná, amilyen Ezra és Nehemia népe előtt jelent meg a poros országuton . . . Talán a Földközi tenger hullámai fölött, a síkló hajók utmutatójaként, talán a haifai kikötő kapujában . . .

150 millió frank adósság hátrahagyásával megszökött Párizsból Felix Audouin, a francia pénzügyvilág ismert személyisége

Párizs, július 4. Pénzügyi körökben óriási feltűnést kelt Felix Audouin eltűnése, aki párizsi társadalmi körökben általános népszerűségnek örvendett és akit számos nagy francia vállalat befolyásos egyéniségként ismertek. Felix Audouin 150 millió frank felezetlen tartozást és 25 millió frankot kitevő hamis váltót hagyott hátra és eltűnt Párizsból. Audouin telekspekulációval foglalkozott, óriási üzleteket kötött, számos párizsi nagy palota építését finanszírozta és a gazdasági élet más terén is mint hazardőr volt ismeretes. Az utóbbi hónapokban egyszerre balkezes lett a híres financier és a leg-

nagyobb üzleti tranzakciói megheiusultak. Ennek következtében nagy veszteségek érték. Mindamellett azt remélték, hogy Audouin nem omlik össze veszteségei súlya alatt, de most hirtelen köztudomásúvá vált, hogy június 3-án eltűnt Párizsból. Annak idején úgy utazott el, hogy felesége és alkalmazottai sem tudtak utazásának céljáról, közben egyre több feljelentés érkezett ellene, mire a rendőrség vizsgálat tárgyává tette Audouin üzleteit és revidálták könyveit. A könyvek revidiója katasztrofális eredménnyel járt. Valószínűleg más köröket is magával fog rántani Audouin összeomlása.

Borzalmas viharok pusztítanak Konstancában

Megakadályozott vasuti katasztrófa. Villámcsapások. Beomlott zárda

Konstanca, július 4. Konstancában és a környékén már mintegy hét nap óta borzalmas viharok pusztítanak, melyek különösen a vetésekben okoznak rendkívül nagy károkat. A mai napon újból pusztító vihar vonult végig Zari Verde, Doroftei és Vadul községek felett, ahol mintegy kétezer hektár területen lévő termés teljesen tönkrement. Ugyancsak a mai és tegnapi nagy esőzések következtében erősen megrongálódott a konstanca-bukaresti fővonal, ahol a Konstanca közelében lévő órháznál a víz annyira alámosta a töltést, hogy ha a gyors beavatkozás késik, úgy egy borzalmas vasuti katasztrófa elkerülhetetlen lett volna. Ugyanis közvetlenül a 9-es számú Tomis rapid-vonat befutása előtt pár perccel vették észre, hogy a pályatest meg van rongálva és szerencsére még egy-két perc idő volt arra,

hogy a befutó rapidot egy másik vágányra irányítsák, mert ha ez nem történik meg, úgy a rapid minden bizonyosan kiskiklik és borzalmas katasztrófát idézett volna elő.

A nagy esőzések Konstancában szintén igen jelentős károkat okoztak. A vihar következtében több helyen lecsapott a villám és lakóházakat, gazdasági épületeket hamvasztott el. A Plevnei uca és a Costache Negri uca sarkán, az esőzések következtében a járda mint egy 15 méter hosszúságban beomlott, emberéletben azonban szerencsére nem esett kár, mert ebben az időpontban senki sem tartózkodott a színhelyen. Mint megállapítást nyert, ezen a helyen a villanytársaság nemrégén kábelkötetett le és valószínűleg a járdaburkolat munkálatainál történtek mulasztások és a járdabeomlást ez idézte elő.

Bárki gramofónlemezen örökítheti meg saját hangját és énekét

A lemez egyszerű borítékban postára adható.

Prága, július 4. Hosszu kísérletek után két prágai vegyésznek sikerült olyan gramofónlemezt készíteniük, amely a laikusok részére is lehetővé teszi, hogy otthon a gramofón segítségével felfoghassák saját hangjukat, éneküket, vagy az általuk szolgáltatott zenét. A lemez, amely eltörhetetlen, beszelőgépre erősítik, sajátosságok folyadékkal nedvesítik be s amint a hang-

dobozt egy rendkívül találékonyan konstruált, mindamellett egyszerű mechanizmus útján a lemezre helyezik, belebeszélnek a gramofón tölcserébe. A hang ezután százszor egymásután reprodukálható. A lemez egyébként két oldalú, mindkét oldalán három részből áll, amelyek közül az alsó a közönséges alap, a középső felfogja a hangot, a legfelső rész pedig arra szolgál, hogy a

Siremléket, sirszegélyező-rámát,

továbbá minden kőfaragó-ipari munkákat, művészies kivitelben, három évi jótállással készít

SZABÓ ENDRE

kőfaragó iparvállalata, Cluj, Calea Regele Ferdinand 56.

FIGYELMEZTETÉS!!! Kérem cégemet össze nem téveszteni más hasonló névű céggel. — Raktáron tartok: Kül. és belföldi, prima minőségű MÁRVANYT ÉS GRANITOT.

Nyaralattás a püspök-fürdőben gyerekeknek

(állandó tanárnői felügyelet el szülők nélkül is) és felnőtteknek villalákasban, lakás és kitűnő ellátás tetszés szerint orth. kóser vagy magyar konyha havi 3500 Lei Rádiumos hullámfürdője, s strandja szenzációs! Szellemileg kimerülteknek elsőrendű.

tulajdonképpen főlvételi anyagot a sérüléstől megóvjaa.

Amennyiben az amatőrnek lehetősége nyílik arra, hogy villamos uton készít hanglemezeket, azaz van hangszórója, rádiókészüléke, valamint villanydoboz, úgy a főlvételi villamos uton eszközölhető, miáltal az eredmény jelentősen javul. Az eljárás egyébként igen egyszerű. Mig a lemezek lejtészásánál a lemez forgását a rádiókészülékkel megerősítve lehet a hangszóróba juttatni, a villamosfelvételnél a hangszóróba beomlott szó a villamosdobozban végződik. Így egyszerűen fölcserélik a rádiókészüléken a kapcsolást s néhány perc alatt mindenki meggyőződhetik arról, hogy minden hang a villamosdobozba kerül.

Különösen érdekes a rádióhangok felfogása, amely az új találmány által mindenki részére lehetővé válik. Egyszerűen a hangszóró helyén kikapcsolják a rádiókészüléken a villanydobozt, miáltal lehetővé válik, hogy bármilyen rádióprogramot kedvező időben megismételjenek. Az új találmány használati lehetősége rendkívül nagy. Minden színész, énektanár, énekes használhatja azt, úgy a tanításnál, mint pedig saját hangjának ellenőrzése céljából.

Az eszperantó egyesületek genfi központi bizottsága azt tervezi, hogy az új hanglemez fel fogja használni arra, hogy az eszperantó egységes kiejtését az egész világon biztosítsa. Egy másik kagyló utján telefonbeszélgetéseket lehet így megtartani. A grammofoonlemez törhetetlenek, egyszerű borítékban, mint közönséges levelet lehet szétküldeni. A prágai lapok munkatársainak tegnap mutatták be az új találmányt.

HUMBOLDT: KOSMOS. A természet-tudományi kutatások alapján irodalmilag elegáns formában nagyvonalú képet adni a mindenségről, ez ennek a világhírű műnek a célja. Két kötet 394 oldal. Régi ár 238, új ár 192 lej. Küldje be bélyegben Lepagenak Kolozsvár és portamentesen kapja, — vagy utánvétellel portóval. — Kérje az olcsó könyvek jegyzékét.

Ne higgye, hogy

drágul a tűzifa,
hanem
olcsóbb, mint eddig

Talán igaz, hogy a vasut felemeli a fuvardíjat, de akkor is egész télen át olcsón megveheti a fáját a vidékről közvetlen szekérral házhoz szállítva (vasut nélkül)

1 öl bükk hasáb 1000 L.
1 „ hántott . . 1100 „
1 „ II. oszt. vegyesfa . . . 700 „
I. tiszta bükkhasáb fából aprított tűzifa . . . 62 L.
II. oszt. fából aprított fa 52 „
I. oszt. hántotfa aprítva 72 „
házhoz szállítva

Megrendelhető:

LÁZÁR

fatermelőnél, Cal. Reg. Ferd. 59.
TELEFON 2-51.

Tizhó dokt

Az esküdte

Csernovic, jul esküdtszék szom itéletet dr. Zyba bünperében, akít kollégáját, dr. Ig gyilkolta. Emléke nyarán a kolozsv kán titokzatos kö vedett a jacobini következőket írta

„Zybacinsch

Mér

Azonnal nyomó akkor pedig felb ért orvos holtta Coriolan Cotrut, törvénytészki inté aki Hatiegan Ju tesen megállapít lát arzenes hidr méreg a veséket. A jasi kémiai int hogy Ignatescu Zybacinschi dokt megindult a n nyert, hogy Igna kért gyógyszerbe gargalizátorbe A harmadik gar rosszul lett és a halt.

A nyomozás ad ellen megindult cámpulungi eskü napokon keresztü lenetek közepette pert. A tárgyaló rowschi tartaléko aki elmondta, hó viselkedett a fro vendett.

A magánvád k megkérdi erre a Zybacinschi a há kal igyekezett a gálától megszab

Tanu: Ez nem Az ügyvéd erre kollégája, dr. Al amelyből kiderül boru alatt állan Koczmarowschi ó

A tanukihal Matasaru ügyész két óras vádbesz után Zybacinsch igen rossz anya Ignatescu dr. kó nagy szeretetnek kor elhatározta, Ignatescut. Bár közöttük a viszo ra Zybacinschi kollégájával sze tette azt az app megölte. Két üve be arzenos hidr fenyoesszenciát illatot adjon nek ártalmatlan olda az első üvegből másikkba visszaö madik inhalálás érezte magát, I meghalt.

A vádolt azz mányos kísérlete mérgezés vádjár a szerencsétlens hogy az egyik ü tudtán kívül arzenmennyiség. dést, miért kell Ignatescun kipro bñiben egyetlen célra megfelelt konkludál tehát ben az esetben s egyszerűen el a vetélytársát. Te ban keresendő.

M bármily sajt A retteneti fő készül. Kapha Legmann Mó

Tizhónapi börtönre ítélték Zybacinschi doktort, aki megölte orvoskollégáját

Az esküdtek gondatlanságból elkövetett emberölésben ítélték bűnösnek az orvost

Csernovic, július 4. A cámpulungi esküdtszék szombat éjjel hirdette ki az ítéletet dr. Zybacinschi jacobini orvos bűnperében, akit azzal vádoltak meg, hogy kollégáját, dr. Ignatescut arzénal meggyilkolta. Emlékeztet, hogy az elmúlt év nyarán a kolozsvári belgyógyászati klinikán titokzatos körülmények között kiszervezett a jacobini kórorvos. Halála előtt a következőket írta egy cédulára:

„Zybacinschi ölt meg engem”.

Méreg a gargalizáló vízben

Azonnal nyomozást vezettek be, ugyanakkor pedig felboncolták a tragikus véget ért orvos holttestét. A boncolást dr. Coriolan Cotrut, a kolozsvári klinika törvényszéki intézetének orvosa végezte, aki Hatiegan Juliu professzorral együttesen megállapította, hogy az orvos halálát arzénos hidrogén mérgezés okozta. A mérgező anyagok és a májat támadta meg. A jasi kémiai intézet vizsgálata kimutatta, hogy Ignatescu vérében is arzén volt. Zybacinschi doktort erre letartóztatták és megindult a nyomozás. Megállapítást nyert, hogy Ignatescu torokfájása ellen kért gyógyszer Zybacinschitől, aki a gargalizálószert arzénos hidrogénnel tette. A harmadik gargalizálás után Ignatescu rosszul lett és a kolozsvári klinikán meghalt.

A nyomozás adatai alapján Zybacinschi ellen megindult az eljárás és az ügy a cámpulungi esküdtszék elé került, amely napokon keresztül tárgyalta izgalmas jelenetek közepette a nagy port felvert bűnpert. A tárgyalás utolsó napján Cotzmarowschi tartalékos őrnagyot hallgatták ki, aki elmondta, hogy Zybacinschi kitűnően viselkedett a fronton és jó hírnévnek örvendett.

A magánvád képviselője, George Vantu megkérte erre a tanut, tud-e arról, hogy Zybacinschi a háború alatt urin injekciókkal igyekezett a katonákat a katonai szolgálattól megszabadítani.

Tanu: Ez nem igaz.

Az ügyvéd erre elolvassa egy storojineci kollégája, dr. Abravomici Eliás levelét, amelyből kiderül, hogy Zybacinschi a háború alatt állandóan részeges volt és Koczmarowschi őrnaggal együtt ivott.

A vádbeszéd

A tanukihallgatás befejezése után Matasaru ügyész tartotta meg csaknem két óras vádbeszédét. Elmondja, hogy miután Zybacinschi Jacobinire költözött, igen rossz anyagi viszonyok közé került, Ignatescu dr. konkurrenciája miatt, aki nagy szeretetnek örvendett. A vádlott ekkor elhatározta, hogy elteszi láb alól Ignatescut. Bár előzőleg igen feszült volt közöttük a viszony, egyik napról a másikra Zybacinschi nagyon barátságos lett kollégájával szemben. Közben előkészítette azt az apparátust, amellyel társát megölte. Két üvegeset preparált, az egyikbe arzénos hidrogénnel tette és az oldatra fenylőesszenciát öntött, hogy kellemes illatot adjon neki. A másik üvegsébe egy ártalmatlan oldatot öntött. Ignatescunak az első üvegből kellett inhalálni és a másikba visszahúzni az oldatot. A harmadik inhalálás után Ignatescu rosszul érezte magát, Kolozsvárra utazott, ahol meghalt.

Tudományos kísérlet

A vádlott azzal védekezik, hogy tudományos kísérleteket végzett. Az arzén mérgezés vádjára pedig azt mondja, hogy a szerencsétlenség csak egy történhetett, hogy az egyik üvegben az ő akaratán és tudtán kívül visszamaradt valamelyes arzénmennyiség. Az ügyész felteszi a kérdést, miért kellett ezt a szert pontosan Ignatescun kipróbálni? Nem talált Jacobiniben egyetlen embert sem, aki erre a célra megfelelt volna? Az ügyész oda-konkludál tehát, hogy hanyagságról ebben az esetben szó sem lehet. Zybacinschi egyszerűen el akarta távolítani az utóból vetélytársát. Tették oka a nyomorúságban keresendő, hiszen Zybacinschi a

jacobini gyógyszerész előtt többször kijelentette, hogy inkább öngyilkos lesz, semminthogy nyomorúságos életét továbbra is folytassa.

A magánvád képviselői gyilkosnak minősítik Zybacinschit

A magánvád képviselői, Vantu és Serban ügyvédek közönséges gyilkosnak minősítették Zybacinschit, aki egyébként is bosszúálló, cinikus és minden skrupulus nélküli ember. Vantu ügyvéd kifejtette, hogy Zybacinschi a vizsgálat során ellentmondó nyilatkozatokat tett és hazudott, hogy félrevezesse az igazságszolgáltatást. A vádlott egyéb utakon is igyekezett eltenni láb alól Ignatescu doktort. Senki sem hazudik a halál küszöbén és az a

cédula, amelyet Ignatescu a halála előtt írt, a legsúlyosabb vádbeszéd Zybacinschi ellen.

A késő esti órákban fejeződött be a tárgyalás. Az esküdtek ítélethozatalra vonultak vissza. Arra a kérdésre, hogy Zybacinschi előre megfontolt szándékkal ölte-e meg az áldozatot, nyolc nemmel és négy igennel válaszoltak az esküdtek. Ezzel szemben a gondatlanságból elkövetett emberölés büntetében nyolc igen szavazattal, négy nem ellenében bűnösnek mondták ki Zybacinschit és tíz hónapi börtönre ítélték el. Miután a vádlott több mint egy évi vizsgálati fogságban ül, elrendelték azonnali szabadlábra helyezését és a büntetését a vizsgálati fogsággal kitöltöttnek vették.

ÉRTESÍTÉS

A clujai előkelő körökben már eddig is megbízhatóságukról előnyösen ismert

Weisz Fivérek

hosszabb párizsi tanulmány utjukról hazaérkezve a

Calea Regele Ferdinand 5

alatt (Szabó Jenő-házban)

szörme szalont nyitottak

A cég mottója elsőrendű párizsi dívatu munka — nagyon olcsó megnyitási árak.

A most felvállalt alakítások ez idényben díjmentesen lesznek molylár ellen megóvva.

Saját érdekében keresse fel szalónkunkat.

Ujra az egész petróleumvidék megsemmisülésével fenyeget a moreni szondatűz

Az utóbbi jelenségek azt mutatják, hogy a szonda nagymennyiségű gázt éget el naponta

Bucuresti-Bukarest, július 4. (Az Uj Kelet tudósítójától). Idestova két éve már, hogy a moreni szonda kigyulladt s azóta a legfantasztikusabb tervek, a tudományos kísérleteknek hatalmas özőne sem volt elegendő ahhoz, hogy a szonda égését lokalizálják. A rendkívül veszélyes égés, amely az egész Ploiesti-

vidéki petróleumterületet a megsemmisülés veszélyével fenyegeti, most újabb jelenségeket mutat, amelyek legnagyobb aggodalommal töltik el a vállalatokat.

Azt észlelik ugyanis, hogy az eddigi lassu égés menete újból gyorsul és intenzitása egyre jobban fokozódik. Al-

landó robbanások hallhatók és naponként 200 ezer köbméter gáz megy veszendőbe. Attól tartanak, hogy a hatalmas gázmennyiség elpusztulása odáig vezethet, hogy az egész petróleumterület gáztalanná válik és ennek beláthatatlan következményei lennének.

Százával menekülnek a zsidók Szalonikiból?

A szocialistákat, akik a zsidókat védelmezni akarták, a rendőrség széjjel zavarta

Athén, július 4. Szalonikiból érkező jelentések szerint Szaloniki zsidó lakossága tömegesen menekül vasuton kisebb helyiségekbe, vagy hajón, távolabbi városokba. Athénbe és Pireusba néhány száz zsidó család érkezett. A nagy összetűzés és a zsidó városnegyed felégetése után is a nacionalisták egyre újabb terrorcselekedeteket követnek el a zsidók ellen. A megmaradt zsinagógákba kellett elhelyezni a hajléktalanoikat, akik közül több asszony megöregült. Hír szerint két zsidó család teljesen odaégett. Amikor a zsidók menekülni akartak felgyújtott házaikból, a görög nacionalisták elállották utjukat és ilyen

módon tizenöt zsidó ember súlyos égési sebet szenvedett. Hárman közülük a halálal vívódnak. A szocialisták közül sokan a zsidók segítségére siettek és csoportokba verődve, felvették a harcot a nacionalistákkal. Ekkor azonban a rendőrség közbelépett és gumibotokkal és riasztó lövésekkel széjjelzavarta a szocialisták tömegét.

Hogyan dolgozik a görög sajtó?

Szofia, július 4. A szaloniki események előtt a nacionalista lapok megírták, hogy a Makkabi egyik kiküldöttje tavaly részt vett Szófiában egy bolgár-macedón kongresszuson. Itt nyílt ülés-

sen jelentette ki, hogy a Makkabi Macedónia autonómiájáért küzd.

Ezt a hírt a bulgáriai zsidó sportegyesületek a legkategorikusabban megcáfolják. Tavaly augusztus 30-án a Makkabi delegátusa, Lévy Cohel Szófiába érkezett, hogy részt vegyen a nagy Makkabi sportünnepélyen. Cohel egyedül bulgáriai zsidó barátaival érintkezett és senki előtt politikai nyilatkozatot nem tett. A macedóniai ifjak kongresszusára, amelyen állítólagos kijelentését tette volna, megérkezése előtt négy nappal már be is zárult. A görög nacionalista sajtónak híreszteléseit tehát nem egyebek rosszindulatu koholmányoknál.

Létrejött az elvi megegyezés Amerika és Franciaország között a Hoover-javaslatok ügyében

Angol nyomásra jött létre a megegyezés. Verekedésre került a sor Laval és Bouillon között

Párizs, július 4. Az amerikai-francia tárgyalásokon a fontosabb ellentéteket sikerült kiküszöbölni s a mai délelőtti kormánytanács megvitatta a még fennálló differenciákat, amelyek technikai részletkérdésekben merültek fel.

A jobboldali lapok támadják a kormányt, hogy a parlamenti ülészakot be-rekesztette, mielőtt kormányrésztől közölték volna a törvényhozással Mellonnal folytatott tárgyalások végeredményét.

Beavatott helyen a sajtónak egyébként azt az információt adták, hogy a Young-terv aláíró hatalmai a kölcsönös biztositás bizonyos rendszerét meg fogják teremteni abból a célból, hogy Franciaország mentesülhessen a nemzetközi fizetések bankjának garancia-alapjába történő befizetéstől abban az esetben, ha későbbi időpontban Young-moratórium jönne létre.

A londoni Daily Herald, a munkáspárt lapja hangoztatja, hogy az angol kormány közvetítő javaslatként csak arra az esetre ajánlotta új nemzetközi konferencia összehívását, ha a párizsi tárgyalások nem vezetnének eredményre.

A Daily Express szerint az amerikai

és francia álláspontok közötti közeli és angol nyomásra jött létre.

Londonban az amerikai függetlenség proklamálásának évfordulóján Macdonald banketten tartott beszédében hangoztatta, hogy Hoover javaslatai éleslátásról és nagy emberbaráti szeretetről tesznek tanubizonyosságot. Az elnök terve realizálása esetén enyhíteni fog Európa bajain.

Párizs, július 4. Éjszaka elvi megegyezés jött létre a francia kormányfőriak és Mellon amerikai államtitkár között a Hoover-javaslatok ügyében. Ma délelőtt francia kormánytanács foglalkozott a megegyezés részletkérdéseivel. Ezzel kapcsolatban a kamara tegnap éjszakai ülésén majdnem verekedés támadt Laval miniszterelnök és Franklin Bouillon ellenzéki vezetőpolitikus között. Az ellenzéki vezér a miniszteri bársonyszékben helyet foglaló Lavalhoz ment s szemrehányást tett neki, hogy a parlamenti ülészakot be akarja rekeszteni, anélkül, hogy a kormány jelentést tett volna az amerikai-francia tárgyalások legújabb fejleményeiről és várható eredményéről. Laval indulatosan válaszolt, felkelt helyéről s faképnél hagyta Franklin Bouillont.

Ez utána sietett, az ülésterem ajtajában megragadta kabátját s két kabát-ujját lefogva, szidalmazta Lavalt.

A miniszterelnök kirántotta egyik karját ellenfele kezei közül s ökolbeszorított kézzel arcon akarta ütni. Ebben egyik államtitkár, Gaston Gerard megakadályozta. Később képviselők kivették Franklin Bouillont s a botrány véget ért.

Laval ezután kevéssel félhárom előtt ismertette az ülészak be-rekesztéséről intézkedő elnöki kéziratot.

Ha azt akarja,

hogy az UJ KELET, az erdélyi zsidóság egyetlen organuma, zavartalanul teljesítse kötelességét

í z e s s e
pontosan előfizetését!

püspök-für-

rekeknek
fügyelet el szülők
eknek villalakás-
ellátás tetszés
magyar kony-
rádiomos hullám-
szenciáció! Szel-
nek elsőrendű.

életi anyagot a sé-

atörnek lehetősége
lamos uton készít
van hangszorója,
mint villanydoboz,
nos uton eszközl-
edmény jelentősen
vébbként igen egy-
ek lejátszásánál a
fókészülékkel meg-
szóróba juttatni,
a hangszóróba bes-
osdobozban végző-
főleserélik a rá-
pesolást s néhány
meggyőződhetik
hang a villamosdo-

es a rádióhangok
aj találmány által
tétővé válik. Egy-
helyén kikapcsol-
n a villanydobozt,
s, hogy bármilyen
vező időben meg-
találmány haszná-
nyúl nagy. Min-
tr. énekes haszn-
tanításnál, mint
ának ellenőrzése

esületek genfi köz-
tervezi, hogy az
gja használni arra,
egységese kijeltesét
rosítsa. Egy másik
beszélgetéseket le-
A gramofónleme-
gyeszerű borítékban,
velet lehet szétkül-
k munkatársainak
az új találmányt.

MOS. A természet-
alapján iródmilag
gyvonalu képet adni
nek a világhírű mű-
394 oldal. Régi ár
küldje be bélyegben
és portómentesen
vétel portóval. —
k jegyzékét.

e, hogy
tüzifa,
em
hínt eddig

a vasut felemeli
kkor is egész té-
gveheti a fáját a
n szekérral ház-
(vasut nélkül)

szab 1000 L.

.. 1100 "

ve-

.. 700 "

szab fából apri-

.. 62 L.

ritott fa 52 "

apritva 72 "

zállítva

delhető:

ZÁR

Reg. Ferd. 59.

ON 2-51.

כשר

Mű-tejítő

bármily sajtókészítéshez használható.
A retzei főrabbi felügyelete alatt
készül. Kapható engros és detailban
Legmann Mór Retteg, jud. Somes.

A Daily Express szerint az amerikai

Ruppin optimisztikusan ítéli meg Palesztina telepítési lehetőségeit

Weizmann két és félórás „bucsubeszédet” intézett a cionista világkongresszushoz

Weizmann történelmi visszapillantással igyekezett bizonyítani, hogy nem távolodott el Herzl politikai ideáljától. Az elnök beszéde után óriási botrány tört ki egy revizionista közbeszólásért

Egy revizionista delegátus „kaddist” akart mondani Weizmann beszéde után

Bázel, július 4. (Az Uj Kelet tudósítójától). A bázei cionista világkongresszus további tanácskozásai során dr. Arthur Ruppin tartotta meg referátumát „A Palesztina-munka problémái” címmel.

A cionista mozgalom súlyos helyzetben van. Ezt a helyzetet egyrészt a mandátárius kormány iránti bizalom megrendülése, másrészt a gazdasági világháza idézte elő, amely a legérzékenyebb kihatással a Keren Hájjeszód bevételeire volt. A redukált eszközök mellett nem lehetett megvalósítani a telepítési tervbevetett konszolidációját. Fénysugárként világít felénk az a tény, hogy a gazdasági világháza ellenére is, a palesztinai ipar a normális fejlődés útján halad.

Az arab nacionalisták bojkottmozgalmát győzelmesen állta ki a palesztinai zsidó ipar.

A cionista mozgalomnak az lett volna a legfőbb feladata, hogy piacokat teremtsen a palesztinai termékeknek. Általánosságban Palesztina gazdasági helyzete ezidőszent meg lehetőségen stabil. A narancstermelés és a narancsexport erős fellendülést mutat.

Negyvenöt munkáskolónia közül 11 gazdaságilag függetlenítette magát és lemondott minden anyagi támogatásról.

A többi kolóniák előreláthatólag még ez év folyamán szintén függetleníteni fogják magukat gazdaságilag, ha 45.000 fontos kölcsönt bocsátanak rendelkezésükre. A Simpson-jelentéssel foglalkozva, Ruppin halomba döntötte az angol gazdasági

szakértő azon megállapítását, mintha a zsidó földvásárlás következtében földnélkülivé lett arabok száma 29,4 százalékot tenne ki. Reális számakkal és dokumentumokkal bizonyította, hogy az arab bérlőknek egészen kis száma adta fel mezőgazdasági tevékenységét a zsidó földvásárlás következtében, de ezek is kártalanításban részesültek.

Palesztinában nincs földhiány. Egyedül a tengerparti síkságon és a Jordán völgyében mintegy 50.000 családot lehet mezőgazdaságba letelepíteni, anélkül hogy ezáltal a jelenlegi bérlők sérelmet szenvednének.

A cionista mozgalom legközelebbi feladatát kell képezze, hogy az eddigi kolonizáció terjedelmét belátható időn belül megduplázza. Ehhez azonban óriási erőfeszítésekre van szükség.

A kongresszus elnöksége

Ruppin referátuma után megválasztották a kongresszus elnökségét, amely a következőképpen alakult meg: Elnök: Dr. Leo Motzkin, alelnökök: M. M. Ussischkin, Julian W. Mack főbíró, dr. Eder, Rabbi Mayer Berlin, dr. Margolies, H. Farbenstein, dr. Schmorak, dr. Soskin, Kaplan, Reis és dr. Silberstein.

A mandátumok igazolása után általános, feszült érdeklődés közepette dr. Chajim Weizmann tartotta meg nagyszabású politikai referátumát, amelyről azt mondta, hogy — a Cionista Világszervezet tiszéves ügyvezetése után — ez az ő bucsubeszéde.

Weizmann két és félórás bucsubeszéde

Hölgyeim és Uraim! A 17. cionista kongresszus súlyos külső és belső nehézségek idejében ült össze. Az elmúlt két esztendő folyamán nagy csalódásokat kellett átélünk. A zsidóság világhelyzete súlyosabb ma, mint valaha. A gazdasági világháza inkább érintett bennünket, mint bárkit. A palesztinai országépítő munkánk tempója erősen meglassult, a kongresszusnak az lesz a legsúlyosabb problémája, hogy elhatározza, milyen eszközöket és utat ragadjon meg a zsidó nemzeti otthon felépítésének megvédése és biztosabb, szélesebb alapjainak megteremtése érdekében.

Történelmi visszapillantás

Mielőtt még utolsó jelentésemet teném meg a jelenlegi helyzetről, visszapillantást akarok vetni mozgalmunk történetére, habár olyasvalakinek, akinek egész élete összenőtt a mozgalommal, nem könnyű átvenni a historikus szerepét. A Balfour-deklaráció alapját ugyanazok a motívumok alkotják, amelyek régebben szimpátia-nyilatkozatok tételére birták az angolokat a zsidóság iránt. Elsősorban „érzelmi” motívum, amely a Biblia mély szeretetében gyökeredzik. Ez a motívum nyilatkozott meg a mandátum megszövegezésében, amelybe az angol államférfiak kifejezett kívánságára iktatták be a Palesztina határainak „Dantól Beer Sébáig” terjedő bibliai megjelölését. Másodsorban a háboru átka felébresztette a világ lelkiismeretét. Wilson elnök és a többi vezető államférfiak egy „Tikun Haloam”, egy jobb világ megteremtésének gondolataitól voltak áthatva. Tekintetüket az elnyomott kis nemzetek és etnikai csoportok felé irányították, amelyek közül meglátták a zsidókat is, akik kétségtelenül abnormális viszonyok között éltek. Egy ideális világ megteremtésénél a zsidóknak is meg kellett adni az önálló élet normális lehetőségeit. A harmadik motívum utilitárius jellegű volt. Az 1916-17. években szükséges volt a világ zsidóságának és különösen az amerikai zsidók szimpátiájának megnyerése. Palesztina stratégiai jelentőségére is gondoltak a Szezi-csatorna szükséges védelmével kapcsolatban. Hogy ezen három motívum közül melyik volt döntő erejű, ezt nem tudom megmondani. Mindenesetre azonban utolsó

sorba kell helyezni az utilitárius motívumot.

Hogy fogadta a zsidóság a Balfour-deklarációt

Hogy a zsidó tömegek hogyan fogták fel a Balfour-deklarációt és később a mandátumot, ezt anticionista és cionista részről elhangzott nyilatkozatokból tudjuk megítélni. A cionisták a messiási reménysek megvalósulásának kezdetét üdvözölték a deklarációban, egy olyan reménynek a teljesülését, amely integráns részét alkotja a zsidóság hitének. Sokan többet láttak a Balfour-deklarációban, mint amennyit a valóságban jelentett. Elfelejtették, hogy a deklaráció ugyan szabadságlevél, de másik oldalról

Osszhangba kellett hozni az ideálokat a realitásokkal

A zsidóság nem tudott méltó módon reagálni a Balfour-deklarációra és a mandátum felhívására, mert ebben megakadályozta a keleteurópai és különösen az oroszországi zsidó közösségeknek a háboru alatt és a háboru után történt összeroppanása. Így már a mandátumnak formális életbeléptetése előtt felmerült az ideálok és a célok revíziójának szükségessége, hogy azokat összhangba hozhassuk a tényekkel és az adott helyzettel.

Erre a szükségességre különböző oldalról különbözőképpen reagáltak. Én csak a három főiránynak vonalait akarom felrajzolni, amelyek akkor a cionista mozgalmon belül kialakultak.

Voltak akkor olyanok, akik azt mondták, hogy a cionizmus fel kell adjon minden politikai harcot és kizárólag a Palesztina-munkára és a magániniciatíva előmozdítására kell, hogy összpontosítsa erejét, „szigoruan kereskedelmi alapon”.

Az ellenkező póluson azok állottak, akiknek számára a realitások egyszerűen nem léteztek. Ezek lelkesedésükben elfelejtették, hogy a zsidó állam megvalósulásánál a politikai befolyás bizonyos összefüggésben áll a praktikus eredményekkel és nem lehet csupán proklamációkkal és szónoki lendülettel elérni azt.

Weizmann arany középútja

Az elmúlt tíz esztendő folyamán én a

nézve egy kötelezettséget is jelent a zsidók számára. A praktikus politikában éppen úgy, mint a mechanikában fennáll a szabály, hogy a dolgokból csak azt lehet kihozni, amit beleteszünk. A mandátum elasztikus dokumentumot képez úgy, hogy csakis saját energiáink, munkásságunk és eredményeink útján válhatik hathatós és alkotó instrumentummá. Egyek a zsidókérdés megoldását várták a deklarációtól és a mandátumtól, hogy segítséget fog hozni Kelet-Európa elnyomott milliós zsidóinak. Mi azonban nem ültünk fel a túlzott reményseknek, amelyek egy azonnali nagy tömegbevándorlás lehetőségét rajzolták fel a körülményekhez képest kicsi Palesztinában. Már akkor is ismeretes volt előttünk, hogy mi nem leszünk egyedüli lakosai Palesztinának.

A zsidókérdés „kvalitatív” megoldása

Távol állott a koncepcióktól az, hogy a nemzeti otthon Palesztina többi lakosainak árton. De ha tudtuk is azt, hogy a zsidó nép tömegmegváltásának ideje még nem érkezett el, a deklarációban és a mandátumban azonban mégis többet, kézzelfoghatóbbat és kielégítőbbet láttunk, mint az, amit ellenfeleink „szellemi otthon”-nak neveztek. Elvártuk, hogy minden zsidó számára, aki Palesztinába akar költözni, hogy ott békeséget és megelégedettséget találjon az önálló nemzeti élet felépítésében, — erre meg is adassék a teljes lehetőség. Mi azt hittük, hogy ez nagyjában „kvalitatív” megoldását jelent a zsidókérdésnek és idővel „kvantitatív” módon is elő fogja mozdítani a kérdés megoldását.

1922-ben a Balfour-deklaráció és a mandátum megvalósulásának első periódusába léptünk. Ennek a kérdésnek a megoldására egy számunkra, mint Nagy-Britannia részére precedens nem adatott. A feladat egy angol kormányzat számára olybá kellett feltűnjön, mint amely ellentmondásban áll az eddigi gyakorlattal. Az angolok természetüknél fogva empirizmusra hajlamosak. Itt azonban azzal a feladattal kerültek szembe, hogy meglévő realitásokat egy ideálhoz idomítsanak hozzá. Ezek a praktikus emberek nem értették meg, hogy egy ilyen ideális hatalom legalább is olyan reális, mint sok materiális aktívum, amelyeket a többi nemzetek vonultattak fel politikai igényeik támogatására.

középutat kerestem e két extremista fel fogás között, szem előtt tartván egy a gazdasági realitásokat, mint a politikai lehetőségeket. Számaltanszor vetették szememre, hogy én feladtam a politikai cionizmus megalkotójának ideáljait. Ha mi kutatni fogjuk, mi is volt Herzl politikája, ahogyan az a Judenstaatban, azután az 1897. évi első bázei kongresszuson és végül Herzl legbensőségesebb munkatársa, Nordau 1976-ban tett nyilatkozatában jutott kifejezésre, — rájövünk arra, hogy a zsidó állam koncepciója csupán a „Judenstaat” könyvében szerepel. A „Judenstaatban” azonban nincs világosan kifejezve, hogy Herzl Palesztinában a zsidó állam megvalósulásának országát látja. Az első kongresszustól kezdve, ahol Herzl végérvényesen azonosította magát a cionista ideállal, hogy Palesztina az egyetlen ország, amely a zsidó reneszánsz szempontjából számításba jöhet, — el-tűnik az ő programjából a „Judenstaat” megjelölése. Amire Herzl és az 1897. évi cionista mozgalom törekedett, az nem más, mint a bázei program: „közjogilag biztosított otthont teremteni a zsidó nép számára Palesztinában”. A herzi politika utolsó fejlődési korszaka abban az időben kezdődik, amikor Max Nordau 1906-ban Paul Goodman „Cionista problémák és kilátások” című könyvéhez emlékeztetés

előszavát megírta. „A cionizmusnak nem az a becsüvégya, hogy független zsidó államot, királyságot, vagy köztársaságot alakítson. A cionizmus arra törekszik, hogy a zsidók részére megengedjék a korlátlan bevándorlást Palesztinába, hogy ott földet vásároljanak, hogy ott a helyi közigazgatás autonómiáját élvezzék és zavartalanul élhessék népi és kulturális életüket. Természetes, hogy a cionisták teljes lojalitással viseltetnek azon hatalom iránt, amely Palesztina fölött uralkodik”.

Támadás az angol adminisztráció ellen

Weizmann ezután a mandátum és a Churchill-féle Fehér Könyv történetét vázolta és rámutatott azokra az alkotásokra, amelyeket ezeknek a dokumentumoknak az alapján teremtett meg a cionizmus Palesztinában. Hangsúlyozta, hogy a politikai nehézségek ellenére ötször akkora teljesítményt lehetett volna elérni, ha azok, akik a palesztinai építőmű aranykulcsával rendelkeztek, nem tartották volna azt zsebükbükben. Ezután a palesztinai közigazgatással foglalkozott, amelyről kijelentette, hogy apáthiával és rosszlelkűséggel viseltetik a zsidó nemzeti otthon politikájával szemben.

Ha az angol kormány valóban a mandátum — politika sikeres kimenetelét is óhajtja, azok a támadások, amelyek a Jawish Agencyt érték mulasztásaiért, a palesztinai építőmunka lassu tempója miatt, — ezek a támadások visszapatannak a palesztinai kormányzás egyes rosszindulatú tagjaira.

A továbbiakban az 1930. évi Fehér Könyvről beszélt Weizmann, amely lemondásra készítette, valamint az angol kormányról folytatott tárgyalásokról, végül pedig a Macdonald levélről, amely szerinte, ha nem is tekinthető Fehér Könyvnek, mégis a status quo ante helyreállítását jelentette.

Eszembe jut az az idő, — mondotta — amikor, miután a háborus kabinet hozzájárult a Balfour-deklarációhoz, Sir Mark Sykes kijött a minisztertanács üléséből, hozzám lépett és így szólt: — Weizmann! Megszületett a fiu!

Meglehetősen könnyű szülés volt. A Balfour-deklaráció szülei fájdalommal csak jóval később jelentkeztek. Most 13 esztendő után a fiu „bar micvoh” lett. A születésétől egész a bar micvohjáig kísértem el. És most önökre bízom a további gondozást.

Véglegesen leteszi hivatalát

Weizmann ezután részletesen kifejtette Palesztina gazdasági problémáit, majd hangsúlyozta az arabokkal való békes együttműködés szükségességét és expozéját azzal a nyilatkozattal fejezte be, hogy formálisan és véglegesen leteszi hivatalát azzal az érzéssel, hogy működésével közlebb hozta a cionista mozgalom céljaihoz. Weizmann beszédének utolsó szavai hatalmas és szünni nem akaró tapsorkánba fultak. A teremben rendkívül lelkes volt a hangulat. Igen sok delegátus felrohant az emelvényre, hogy személyesen üdvözölje a cionista mozgalom távozó vezérét.

Az általános lelkesedésnek ebben az izzó hangulatában egy Bonfield nevű revizionista delegátus elkiáltotta magát:

— Hagyjatok bennünket kaddist mondani ezután a beszéd után.

A kongresszus többségi pártjainak tagjai izgatottan ugrottak fel helyeikről és dr. Georg Halpert rákiáltott Bonfieldra:

— Ön vagy gazember, vagy idióta.

A revizionisták és a többi csoportok között hangos szóváltás támadt, uger, hogy az elnöknek csak nagy nehezen sikerült rendet teremteni.

Ezután Brodetzky a politikai munkáról, Ussischkin a Keren Kajemetről, Félix Rosenbluth a cionista szervezet helyzetéről, Arlosrow pedig a pénzügyi helyzetéről tartottak referátumokat.

MEGJELENT SALAMON LÁSZLÓ (SALLÓ TAMÁS) NINCS MÁS MEGOLDÁS

Ara: 40 lej és portó Utánvétellel küldi az Uj Kelet könyvosztály.

című tanulmányköte te a nagy gazdasági és kulturális válság problémáiról. Minden intellektuel nek, minden a kor gyöttrő problémáival foglalkozó embernek el kell olvasnia!

A k... ban fel...

Bucures... Kelet tudósítóján... sán Pompe... a választá... feliratára... — Nagy...

mondja a... viselőház... felhívásra... dolgozó fa... véri jobbot... dolgozzanak... kében. His... arra, hogy... lösséget... fognak, köz... — E nehé... nek sulya... csak akkor... politikai hi... — De bá... jon a gazd... jövőben, me...

A csik...

Bucures... Kelet tudósítóján... dionban hat... fenlétében j... válogatottké... kozása a bu... csikók az el... beigazolták... zásokat és... produkálva... logatottak. A... következő vo...

Budapest... Belzik—Vám... —Jakube—H... Bukarest: —gel, Borbil II... —Ghebrovsch... ros. Az első per... dik a magyar...

A ma...

Budapest, ju... végeles mego... séges párt 147... tonkivüliek 19... független agrá... keresztény elle... raták 2, függet... zeti radikális...

A pótválasztá... nak még öt bi... csak egységes p... sal szemben. U...

Jonescu nyilatko...

Bucures... Kelet tudósítóján... földművelésügyi... dor tudósítójána... amelyben ismert... látásait. A minis... a háboru óta ebb... legjobbnak a gab... árák elég alacson... mindent elkövet... helyzetén javitsor... Az óvintézked... hogy a kormány n... a zsir, az olaj, a...

A király a felíratra adott válaszában újra közös munkára hívta fel az ország dolgozó faktorait

A kamara folytatta a közigazgatási reform vitáját

Bucuresti-Bukarest, július 4. (Az Uj Kelet tudósítójától). A kamara mai ülésén Pompei elnök felolvasta a királynak a választát, amelyet őfelsége a parlament felíratára adott.

— Nagy örömmel állapítom meg — mondja a királyi kézirat —, hogy a képviselőház még egyszer válaszolt arra a felhívásra, amelyet én az ország összes dolgozó faktoraihoz intéztem, hogy testvéri jóbort nyújtva, mindannyian együtt dolgozzanak az ország közös java érdekében. Hisz az országnak szüksége van arra, hogy mindeok, akik politikai felelősséget éreznek, éreztek, vagy érezni fognak, közös munkára egyesüljenek.

— E nehéz gazdasági helyzetben, amely nek sulya alatt szenved az egész világ, csak akkor lehet eredményeket elérni, ha politikai hitvallásra való tekintet nélkül az összes erők egyesülnek.

— De bármilyen sulyosnak is látszódjon a gazdasági helyzet, biznunk kell a jövőben, mert Románia szép és gazdag

ország.

— A gazdasági krízis megoldása érdekében szükség volt a költségvetés revíziójára, hogy így előhaladhassunk a konszolidáció útján és megteremtjük azt a bizalmat, amelyre a külföldi tőke beözönlése érdekében oly nagy szükség van.

A király válasziratóban végül rámutat arra, hogy nagy örömmel töltötte el temesvári és aradi látogatása, amikor is alkalma volt meggyőződnie arról, hogy e drága tartományok a népe milyen szeretettel viseltetik iránta.

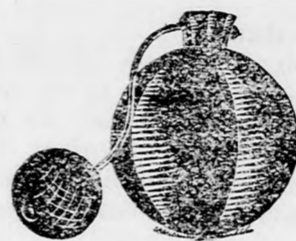
— Ez a szeretet — mondja a királyi kézirat — még inkább munkára serkent engem és önként is, mint e szeretet reprezentánsait fokozottabb igyekezetre kell ösztönözze.

Ezután áttérnek a napirendre, folytatják a közigazgatási törvény vitáját, a melynek során Vasilescu Valjean, a törvény előadója és Mihalache volt belügyminiszter között sulyos szóváltás robbant ki.

Parisienne...

a kölniviz, amelynek bája teljesen megfelel nevének

A fiatal hölgy népes toalettasztalán semmi sem fontosabb a kölnivizes üvegcse-nél. Erős, tiszta, nagyszerűen illatosítva, a Parisienne ott található a legigényteljesebb toalettasztalon.

Ha legközelebb kölnivizet vásárol, kérjen egy üvegcse Parisienne-t. Még fog lepődni mérsékelt árán — és kellemes és átható illata el fogja bájolni.

Eaux de Cologne

Jockey Club - Perle de Paris

Rouge et Noir Parisienne

Lady

diszillées par

Mint a többi Lady gyártmány a Parisienne is egyszerű, lepcsésített üvegcseben kerül forgalomba, ugyanolyan áron, mint kimérve Ha kölnivizet lepcsésített üvegcseben vásárol, bizonyos lehet afelől, hogy az eredeti, tiszta gyártmányt kapja.

A csikók 5:1 (4:0)-ra fölényesen verték Bukarest válogatottját

Góllövők: Hauer, Jakube, Kovács és Ghebrovski

Bucuresti-Bukarest, július 4. (Az Uj Kelet tudósítójától). A bukaresti stadionban hatezer főnyi nézőközönség jelenlétében játszott le a magyar profiválogatottként szereplő csikók bemutatkozása a bukaresti válogatott ellen. A csikók az első napon teljes mértékben beigazolták a hozzájuk fűzött várakozásokat és fölényesen, iskolajátékok produkálva győzték le a fővárosi válogatottat. A két csapat felállítása a következő volt:

Budapest: Weinhart, Werner—Biró, Belzik—Vámos—Bán, Szenes—Kovács—Jakube—Hauer—Belkó.

Bukarest: Foran, Simionovici—Vogel, Borbil II.—Robe—Ioioi, Niculescu—Ghebrovski—Borbil I.—Dobó—Boros.

Az első percekben már kidombordik a magyarok fölénye és a 10. perc-

ben a kitünő Hungária csatár, Hauer, védhetetlen felsősarok gölt lő. A nyomasztó budapesti fölény a 26. percben jut újabb góllal kifejezésre. Belzik előadottjától Jakube kiszökik és bombalövessel éri el a magyarok második gólját. A 32. percben Jakube egyéni játék után veszélyes lövést küld a kapura, amit Foran nem védhet, majd rá három perccel Belkó ivelt beadásából újra Jakube lövi védhetetlenül a negyedik magyar gölt.

A második féldőben a magyar csapat lelassít és most a bukarestiek is akciójának. Változatos mezőnyjáték után Kovács 5:0-ra javítja a budapestiek eredményét, majd a mérkőzés vége felé Dobó beadásából Ghebrovski szökik ki és a kifutó Weinhart mellett lövi a bukarestiek vigaszgóját. A játékot Fábris bíró kifogástalanul vezette.

A magyar képviselőválasztások végleges eredményei

A titkos kerületekben az ellenzék győzött

Budapest, július 4. A mandátumok végleges megoszlása a következő: egységes párt 147, keresztény párt 29, pártokivüliek 19, szociáldemokraták 14, független agrárpárt 8, demokraták 5, keresztény ellenzék 2, nemzeti demokraták 2, független polgári párt 1, nemzeti radikális 1.

A pótválasztásokon az egységes pártnak még öt biztos kerülete van, ahol csak egységes pártiak állanak egymással szemben. Ugyanígy egy biztos ke-

rületre tart számot a keresztény gazdasági párt is. Tizennégy pótválasztás eredménye kétséges.

A magyar főváros képviselői mandátumainak eloszlása a következő: egységes párt 5, Wolff-párt 6, szociáldemokrata 7, Rassay-párt 3, Vázsonyi-párt 2 és Friedrich-párt 2. Országosan a kormányt támogatók száma 177, ellenzéki pártok 33, pártokivüli 18. Pótválasztás lesz még 17 kerületben.

Jonescu Sitésti földművelésügyi miniszter nyilatkozata az idej terméskiallításokról

A háboru óta ebben az évben ígérkezik a legjobb gabonatermés

Bucuresti-Bukarest, július 4. (Az Uj Kelet tudósítójától). Jonescu Sitésti földművelésügyi miniszter ma a Rador tudósítójának nyilatkozatot adott, amelyben ismertette az idej termés kiállításait. A miniszter kijelentette, hogy a háboru óta ebben az évben ígérkezik a legjobb gabonatermés. Sajnos, az árak elég alacsonyak, de a kormány mindent elkövet, hogy a mezőgazdaság helyzetén javítson.

Az óvintézkedések közé tartozik, hogy a kormány megszüntette a gabona zsir, az olaj, a fa kiviteli illekeiit,

más cikkeket pedig leszállították és mindezek mellett a vasuti tarifát is jelentékenyen redukálták. Nagy várakozással tekint a miniszter a gabonakiviteli prémium elé, amely kollektív munkára is ösztönzi a termelőket. A prémium reményében a gazdák társulni fognak, hogy együttesen jussanak a jutalomhoz. A kenyér ennek ellenére sem lesz drágább, mert a prémiumhoz szükséges alapot a malmok és a pékek fedezik, akik ezt nem háríthatják át a közönségre.

Elszegényedése miatt felakasztotta miatt és meghalt Vikola István kolozsvári földbirtokos

Cluj-Kolozsvár, július 4. (Az Uj Kelet tudósítójától). Kolozsváron ma újabb öngyilkosság történt, melynek áldozata a nehéz gazdasági viszonyoknak következtében szánta rá magát végzetes tetterre. Vikola István földbirtokos, akit a mezőgazdaság szörnyű válsága teljesen kifosztott vagyonából, me délután Apáca ucca 2. szám lev ólakásán felakasztotta magát.

Mire tettét észrevették, a szerencsétlen ember már halott volt. Vikola feleségét és lányát hagyta maga után, akik az egykori jólét után most a legnagyobb bizonytalanság elé tekintenek családfenntartójuk halála következtében. A földbirtokos temetésére az ügyészség emgadta az engedélyt.

Ujra egy 6 éves gyermek fulladt a Szamosba

Cluj-Kolozsvár, július 4. (Az Uj Kelet tudósítójától). Az utóbbi napokban a nyári fürdőzések egyre több áldozatot követelnek. Kolozsváron napirenden vannak a szabadfürdőzés következtében történő szerencsétlenségek. Különösen kis gyermekek esnek a Szamos áldozatául. Szombaton, a Csermalom uccában Nagy István hatéves kisfiu fulladt be fürdőzés közben a Szamosba.

A kis gyermek gyermek a part mellett, a kis vízben fürdött, míg egy pillanatban az ár magával ragadta. A szerencsétlen gyermeket hiába próbálták megmenteni, mert eltűnt a hullámokban. Egy félórai kere-

sés után a Szamos patra dobta a kis halottat, akit szülei, a rendőrség kiszállása után, hazaszállította. A sorozatos szerencsétlenségekben kétségkívül szerepe van annak, hogy a szegénysorsu lakosság számára strand nem használható, mert a külvárosi lakosságnak nincs pénze strandra. Lehet, hogy a rendőrség a szabadfürdőzés eltiltásával akar a sorozatos haláleseteken segíteni, de sokkal helyesebb volna, hogy az összes többi erdélyi városok mintájára, ingyen uszodák felállításával tennék lehetővé a külvárosok lakosságának, hogy fürdöhessenek.

HIRDESSZEN AZ UJ KELETBEN

SALLÓ TAMÁS) GOLDÁS

tanulmányköte nagy gazdasági kulturális krízis emáiról. minden a kor problémáival közö embernek olvasni! let könyvosztály.

Tizenhetedik évforduló — tizenhetedik kongresszus

Írta: ASSÉR LEMIL

A bázei 17-ik cionista kongresszus egybeesett a zsidó nép nagy nemzeti gyásznapijával, Herzl Tivadar halálának 17-ü évfordulójával. Tammusz 20-án, július 5-én lesz tizenhét esztendeje, hogy a modern zsidó nemzeti mozgalom, a politikai cionizmus megteremtője — váratlanul kiejtette kezéből a zászlót és gyászba borította az egész zsidó népet, amely tőle tanult meg újra hinni, élni és egy szöb, egy jobb zsidó jövőben remélni.

Vajjon mi lett volna, ha a kegyetlen Végzet nem ragadja el olyan fiatalon? Hol tartana ma a cionista mozgalom és mit szólna Herzl, ha látná, hogy az ő próféta látomásából mi lett valóság és mi merült megbocsáthatatlan feledésbe? Mit szólna ahhoz, hogy a zsidó államról sokan már alig akarnak tudni? Mit szólna ahhoz, hogy az általa elgondolt óriási zsidóvándorlás helyett alig ezreket és százakat engednek be Palesztinába? Általában mit szólna a cionista mozgalomban tapasztalható pártusákhoz és más egészségtelen megnyilatkozásokhoz?

Nem nehéz ezekre a kérdésekre megadni a választ. Csak magunk közé kell ideznünk Herzl zseniális, előrelátó szellemét, amely ma is ép olyan releváns, mint akkor, hogy az ő grandiózus elgondolását harminc és egynéhány évvel ezelőtt papírra vetette. Lapozzuk végig Herzl legbensőbb énjének megnyilatkozásait szentélyét, a minden őszinte és szent gondolat megöröszítőjét szánt feljegyzéseit — és megkapjuk a választ minden marcanológ kérdésre.

Herzl beszél.

Mintha csak a cionista mozgalom legégetőbb mai problémáira adna feleletet. Ime néhány részlet Herzl örökértékű, számunkra szent és követésre kötelező naplójából, amelynek minden egyes sorát, minden egyes szavát korán megszakadt nagy szívének vérével írt.

1896. pünkösd vasárnapján

Bodenheimer ügyvéd Kölnből felkért, hogy a német cionisták gyűlésére június végén menjek Berlinbe. Többek között ezt válaszoltam neki:

„Azt, amit a cionisták eddig tettek, hálsan csodálom, de elvi ellenzője vagyok a beszivárgásnak. Az infiltráció révén, ha szabadjára engedik, az ország értéke megdő és mi egyre nehezebben tudunk majd vásárolni. Azt a gondolatot, hogy kinyilvánítsuk a függetlenségünket, mi helyt ott elég erősek leszünk, kivihetetlennek tartom, mert a hatalmak biztosan nem fognak hozzájárulni, ha a porta elég gyenge volna is. Az én programom sokkal inkább az, hogy le kell állítani a beszivárgást és minden erőtt koncentrálnunk Palesztina nemzetközi jog útján való megszerzésére. Ehhez diplomáciai tárgyalások szükségesek, amelyeket én már megkezdtem és egy publicisztikai akció a legnagyobb arányokban.

1895. VI. 12.

Az összes zsidó gyárakat, vállalatokat, sőt rábírní, hogy odaát fiókokat létesítsenek. Így a készleteiket éppen úgy, mint üzleti tapasztalataikat fokozatosan áttelepítetik.

Ez az üzletek átültetése! És azonnal van munka, forgalom, stb. Meg kell felelniök a szükségleteknek, mint eddig.

A honfoglalással azonnal jólétet hozunk a befogadó országnak. A kijelölt és magánkézből levő földeket lassan ki kell sajátítani.

A szegénysorsu lakosságot igyekszünk észrevétlenül a határon túlra juttatni azzal, hogy munkát szerzünk neki azokban az országokban, amelyeken átvonul-

lunk, de a saját országunkban minden munkát megtagadunk tőlük.

A báró Hirschel folytatott beszélgetésből

Hirsch ezt mondta: — Honnan lesz pénze? Rothschild öt-száz frankot fog jegyezni. — A pénzt? — kérdeztem nevetve és dacosan. — Egy tízmillió márkás zsidó nemzeti kölcsönt fogok szerezni.

1895. október 18.

Tegnap este Dessauer bankigazgatóval beszéltem három óra hosszat — és megnyertem.

A zsidó áttelepítését a középbankok által lehetségesnek tartja. A Rothschildokra nem lehet számítani.

Ő csak négy millióval kezdené a Societyt később új részvénykiadások fenntartásával. Szerinte nem kell az egész földet sem egyszerre elfoglalni. Ő kicsinyben kezdené.

Erre ezt mondtam: — Akkor inkább semmit. A zsidók lassu beszivárgása — akárhova is — azonnal felidéz az antiszemitizmust. És még bekövetkezik az a pillanat, amikor meg fogják akadályozni a további bevándorlást és ezzel egész munkánkat rombadöntik.

A Rothschildokhoz írt beszédből

Csak ott vagyunk kollektivisták, ahol azt a feladat óriási nehézségei megkivánják. Egyebekben ápolni és gondozni akarjuk az egyént minden jogaival együtt. A magántulajdon, mint a függetlenség gazdasági alapja, náluk szabadon és tiszteltben tartva fog fejlődni.

Az iparban különféle módon akarjuk a vállalkozót támogatni. Vámvédelem, vagy szabadkereskedelem: ezek nem elvek, hanem a hasznosság kérdése.

A gazdasági különbségeket nem tudjuk megszüntetni. Ha eszünkbe jutna, hogy mégis megtegyük: holnap újra feltámadnánk.

1895. július 23.

A civakodóknak, gyűlölködőknek és akadémikusokodóknak:

A legközelebbi husz év alatt nem érünk rá, hogy egymással veszekedjünk. Majd később. Egyelőre mindenki, aki harcolni akar és van bátorsága hozzá, az ellenségeink ellen köteles harcolni.

A marakodókat az állam ellenségeinek kell nyilvánítani. Kiszolgáltatjuk őket a nép gyűlöletének.

A Mayer Cohnhoz intézett levélből

Az a hitem, hogy mindenekelőtt zsidók kell legyünk és csak odaát válhatunk szét arisztokratákra és demokratákra. A mozgalom megindulásától (vagyis a tömegbevándorlás kezdetétől) számított első husz évben az ilyen ellentéteket el kell némitanunk.

1897. február 5.

(Másolat a Jewish Wordl cikkéről.) Sturza Demeter herceg öccsellencsija, aki alig két hónappal ezelőtt Románia miniszterelnöke volt, intervjút adott a Newyork Herald párizsi kiadásának kiküldött tudósítója számára. A kontinentális politika megbeszélése után az intervjú vol-ezeket mondja:

„Beszélgetésünk végül Ausztria saját ügyeire terelődött, a közeledő választásokra, a növekedő antiszemitizmusra és ezzel kapcsolatban dr. Herzl Tivadarnak, egy bécsi jogi doktornak a javaslatára, amely már az összes államokban a cionisták szimpatizáló helyeslését vívta ki: a Palesztinában megalakítandó zsidó állam terve. Öccsellencsija a következőket mon-

dotta erről: — En ezt kitünő eszmének tartom; mondhatnám, valójában ez az egyetlen és alkalmas út a zsidókérdés megoldásához. (Nem szabad elfelejteni, hogy Romániának igen nagy zsidó lakossága van). A zsidók az egyetlen nép, amely idegen országokban él ugyan, még sem asszimilálódik a benlakókhoz, ahogy mások teszik. Ennek sem az egyik, sem a másik fél nem az oka, de nagyon fontos a zsidók részére, hogy végre csinálják meg a saját államukat a tulajdon akaratauk szerint és ezzel teljesen megváltozik a dolgok jelenlegi anomáliás rendje, még ha nagyszámu zsidó visszamaradna is Európában.

1897. március 14.

„Azonnal írtam is Bambusnak, Zádok Kahnak (Levennek való közlés végett) és dr. Gasternek (Montefiore, Lovsada, Alfred Cohen részére) körülbelül azonos levelet. Ez a földvásárlás ugyan ellentétben van az infiltrációról vallott nézeteimmel, de csak közbeeső állomásnak tekintem további céljaink felé. Bizalmi emberemnél megpendítettem a telepek számára való saját csendőrség kérdését is. Megbizottam lehetségesnek tartja, hogy megengedjék nekünk, hogy mohamedánokat toborozunk csendőröknek.

Leégett a műkincsekben gazdag bremeni székesegyház tornya

Berlin, július 4. Bremenben ma a Stephania-templom tornyában tűz támadt s a torony rövidesen lángokban állott. Tűzoltóság nagy apparátussal vonult ki a tűzhöz, de csak a templom teljes leégését tudta megakadályozni, a tornyot már nem lehetett megmenteni. A torony égése közben építőanyagai nagymennyiségben a templom belsejébe omlottak alá s károkat okoztak.

1897. március 18.

Güdemann (bécsi főrabival) találkozott az uccán. Elkísért egészen a kapuig és kétségbeesett gesztusokkal és nekihangelődással kezdte: „Magyarára meg nekem a cionizmust. Nem értem“.

En ezt mondtam: „Nem, nem magyarok többet Önnek semmit. Kár minden szóért“.

Volt még néhány groteszk ötlete: inkább hagyja magát agyonütni a templom előtti Seitenstetten uccában, semhogy engedjen az antiszemitáknak. Ő „nem akar menekülni“ és ami más ismert szólam még van. Beszélte „a zsidók missziójáról“ is, amely abban állana, hogy szétszórtan éljen az egész világon. Erről a „küldetésről“ beszélnek mind, akiknek mostani lakóhelyükön jól megy a scruk, — de csak ezek.

Ebben a néhány személyvényben benne van a cionizmus minden mai problémája és Herzl állásfoglalása ezekben a kérdésekben.

A delegátusok, akik elmentek Bázalbe, utavalóul el kellett vigyék magukkal Herzl utmutatásait és ha azok szerint fognak cselekedni, akkor a 17-ik kongresszus valóban döntő fordulatot hozhat a cionista mozgalomban...

Észak-Spanyolországban kiujultak az egyházellenes zavargások

La Corunában ismét felgyújtottak egy kapucinus zárdát

London, július 4. Az Evening News közli a spanyol határvidékről, hogy az északspanyolországi Navarra kerületben levő Logronjóban véres zavargások miatt kihirdették az ostromállapotot. La Corunában a rendbontó tömeg újra gyújtogat. Egy kapucinus-zárdát gyújtottak fel s megakadályozták a tűzoltókat az oltási munkában. A zárdá és a vele szomszédos négy lakóház porrá égtek. Katonai karhatalmi erősítéseket rendeltek ki a városba a rend helyreállítására. A kantabriai Villafranca-

ban agrársztrájk tört ki, Madridban és Granadában azonban a telefonalkalmazottak szombatra tervezett munkabeszüntetése elmarad, mert követeléseiket honorálták.

Madrid, július 4. A spanyol kormány utasítást küldött az északspanyolországi zavargási területek hatósági vezetőihez, amelyben közölte, hogy a rend fenntartása mindennel előbbre való s új rendbontások esetén nem szabad visszariadniok a legerélyesebb eszközök használatbavételétől sem.

Schmeling győzött a Stribblinggel vívott mérkőzésben

Anyagi tekintetben kudarccal végződött Schmeling és Stribbling clevelandi boxmeccse

Newyork, július 4. A clevelandi arénában lefolyt Schmeling nehézsúlyú boxvilágbajnok és kihívójának, az amerikai Stribblingnek mérkőzése. A nagy érdeklődéssel várt meccs anyagi tekintetben kudarccal végződött, amelynyiben az arénában csak negyvenezer néző jelent meg.

Este 10 óra 10 perckor jelezte gongütés a mérkőzés kezdetét. Schmeling már az első menetben magához ragadta az iniciatívát s nyerte is a menetet. A második döntetlen menet után Schmeling szép akciókkal fölényben volt a harmadik és negyedik menetben is. Az ötödik menet újra döntetlen. A hatodik menetben Stribblingnek elered az orra vére, ennek ellenére szépen, de lankadni kezdő erővel küzd. A hetedik menetben további Schmeling fölény. A nyolcadik menetet Stribbling nyeri, de ezzel ki is adta erejét. A jó erőbeosztással dologzó Schmeling a kilencedik menetben teljes erővel támad ellenfelére, beszorítja a ring széléhez s védekezésre kényszeríti. A menet végén Stribbling már alig áll a lábán.

Schmeling a tizedik menetben folytatja a lendületes támadásokat, egymás után viszi be ütéseit a lábán már nehezen álló ellenfelének. Gongütéskor Stribbling támoiyogva ment a ring szélére. A tizenegyedik menetben Schmeling azt csinálta kihívójával, amit akart s a tizenkettedik menetben is többször hajtotta támadó akcióival a ringen át.

A tizenharmadik menetben még egyszer megkísérli Stribbling a komoly védekezést s horogütésekkel akarja magától távortartani a világbajnokot, de ez állandóan szorongatja őt s nyeri ezt a menetet is. A tizennegyedik menetben Stribbling összeroppan s az utolsó menetben egy állára kapott horogütéstől összeesik. A bíró kiszámolja s meghozza döntését, mely szerint Schmeling technikail knock auttal győzött.

Az arénát 250 ivlámpa ragyogta be. A ring felett 32 ivlámpa világított.

A mérkőzésért Schmeling 250 ezer dollárt, ellenfele pedig 100 ezer dollár tiszteletdíjat kapott.

HI
A. UJ KELET
bánsági
Főzerkesztő
Felelős szerk.
Bukares
Hátszeg Ern
Cikkeink után
megjelölésé

Két ro

Uton Paleszt
söhn néhány
töltöttek, ahol
romokat.

Amikor az A
Herzl meghato
Homeros versei
söhn pedig zav
áll, türelmetlen
metlen és ide
Végre már ne
kodni és odaszó
— Nem a m
Közünk a görög
Herzl elpirult
Csak megsemm
Wolfsonhra, m
lan! Valóban m
reskedőnek, Ho

Opera

Vihar a Mo
rendkívüli széps
met, amelynek

— Majd Pa
lom magam —
vígasztalódva.

Amikor Jer
Fal romjaihoz
dultsággal, köm
táreket: „Sír
sém eth sivath
visszahozza Cio
zavartan hallga
amikor Wolfso
hozza és halk s
— Legyőztél,

Igy beszélte

— Herzl-gyász
Ma, vasárnap d
szabásu Herzl-g
lozsvári neológ
jes kórus részvé
Mindenkit szíves

— Változatlan
és fél órai munk
gol szénbányaipa
tik: Az angol kor
jesztette az új s
javaslat egyévi
munkabérek mell
munkaidő bevez
erővel felruházn

— Készül a f
jelentik: A fr
hadügyminiszter
szavazattal 24 e
határozottat
A hadügyminisz
erősítési munká
időpontnál egy
zést fognak nyer

— Királyi aud
ból jelentik: A s
kában tartózkod
van és Sziám néh
ságból szórakozt
rádióállomás mos
olyat, amelyet a
newyorki lakásá
hallgatja a ban
népzenét és a h
kapja meg legha
nyek híret. Néha
Bangkokban a r
ügyekről referál
denről tud, mind
mi ellen kifogás
gramban közli m
mielőtt szemper
meghallgatta a f
referátumát.

Üzletfelosztásból származó

MODERN HÁLÓSZOBA

Bagatelért kapható Rudolf Mossenál

CLUI, Cal. Reg. Ferdinand (v. Wesselényi u.) 8. (Sipos-ház)

HIREK

A UJ KELET az egyetemessé erdélyi és bánási zsidóság napilapja
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc
Bukaresti szerkesztőség:
Hátszeg Ernő, Str. Cobălcescu 54
Cikkeink utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg

Két rom között

Uton Palesztina felé Herzl és Wolfsohn néhány napot Görögországban töltöttek, ahol meglátogatták a hellén romokat.

Amikor az Akropolis tetéjére értek, Herzl meghatottan kezdte deklamálni Homeros verseit görögül, Dávid Wolfsohn pedig zavartan és hallgatagon áll, türelmetlenül várva az előtte értelmetlen és idegen vers befejezését. Végre már nem tudott magán uralkodni és odaszólt Herzlnek:

— Nem a mi romjaink ezek! És mi közünk a görög dalokhoz?

Herzl elpirult és nem felelt semmit. Csak megsemmisítő pillantást vetett Wolfsohnra, mintha mondaná: Tudatlan! Valóban mi közöd neked, kölni kereskedőnek, Homeros verseihez?

Szakítson magának feltétlenül időt és nézze meg az

Opera Mozgóban

Vihar a Mont Blanc fölött
rendkívüli szépségű, felejthetetlen filmet, amelynek nincs szüksége sok reklámra.

— Majd Palesztinában megbosszulom magam — gondolta magában Herzl vigasztalódva.

Amikor Jeruzsálemben, a Nyugati Fal romjaihoz értek, Wolfsohn megindultsággal, könnyezve recitálta a szótárakat: „Sir hamaaloz, besuw hasem eth sivath Cijon”. „Midön az Ur visszatáhozza Cion foglyait...”. Herzl zavartan hallgatta a héber szótárt és amikor Wolfsohn befejezte, odalépett hozzá és halk sóhajjal mondotta:

— Legyőztél, Wolfsohn!

Igy beszélt el maga Wolfsohn.

— Herzl-gyásznapély Kolozsváron. Ma, vasárnap délelőtt 11 órakor nagy-szabású Herzl-gyásznapély lesz a kolozsvári neológ nagytemplomban a teljes kórus részvételével. Beléptidij nincs. Mindenkit szívesen látnak.

— Változatlan munkabérek mellett hét és fél órai munkaidőt vezetnek be az angol szénbányáiparban. Londonból jelentik: Az angol kormány az alsóház elé terjesztette az új széntörvény tervezetét. A javaslat egyévi időtartamra változatlan munkabérek mellett, napi hét és fél óras munkaidő bevezetését kívánja törvényerővel felruházni.

— Készül a francia béke. Párizsból jelentik: A francia szenátus Maginot hadügyminiszter felszólalása után 277 szavazattal 24 ellenében hozzájárult a határerődítési költségvetési hitelekhez. A hadügyminiszter bejelentette, hogy az erődítési munkálatok 1934-ben a kitűzött időpontnál egy évvel hamarabb befejezést fognak nyerni.

— Királyi audienciák rádió. Wewyorkból jelentik: A szíami király most amerikaiában tartózkodik. A király Amerikában van és Sziám néhány ezer kilométer távolságból szórakoztatja királyát. A bangkoki rádióállomás most speciális programot ad, olyat, amelyet a király szeret. A király newyorki lakásában szinte naphosszat hallgatja a bangkoki leadást, a szíami népzene és a híreket. E pillanatban ő kapja meg leghamarabb a szíami események híreit. Néha egy-egy minisztere lép Bangkokban a mikrofonhoz és bizonyos ügyekről referál neki. A király tehát mindenről tud, mindenről értesül és ha valami ellen kifogása van, akkor ezt rádiógramban közli minisztereivel. Közvetlenül mellette szemoperációt végeztek rajta, még meghallgatta a földművelésügyi miniszter referátumát.

Bratianu György segédei a nyilvánosság előtt diszkvalifikálták Ducát, a liberális párt elnökét

Duca kijelentette, hogy nem is válaszol a diszkvalifikáló levélre

Bucuresti-Bukarest, július 4. (Az Uj Kelet tudósítójától). Megírta az Uj Kelet, hogy Bratianu György provokálta Ducát, a liberális párt elnökét, aki egykori vezérének a fiát közönséges imposztornak nevezte. Duca annak rendje-módja szerint meg is nevezte a segédjeit, közben azonban a liberális párt végrehajtóbizottsága formálisan megtiltotta Ducának, hogy parlamenti kifejezéseit lovagias elégtételt nyújtson. A párt határozatának értelmében Duca segédei közölték Bratianu György segédjeivel, hogy a parlamentben elhangzott sértésért nem adnak elégtételt, mert ez illuzióriussá tenné a parlamenti csatákat.

Bratianu György erre az álláspontra azzal válaszolt, hogy a nyilvánosság

előtt diszkvalifikálni fogja Ducát. A feltűnő diszkvalifikálás meg is történt.

A délutáni lapok közlik Sutu tábornok és Sturdza ezredesnek Ducát diszkvalifikáló levelét. Kijelentik, hogy miután az általuk adott 24 órán belül nem kaptak Ducától választ, a becsületkódex alapján kénytelenek őt diszkvalifikálni.

Duca kijelentette, hogy nem válaszolt a két tiszt levelére és nem is fog válaszolni, mert ő előtte teljesen idegen a párbaj gondolata.

A Miscarea mai számában Bratianu György éles támadást közöl Duca ellen, akit gyávnak nevez és bejelenti, hogy sorozatos cikkeiben fogja leleplezni a liberális párt elnökének üzenetét

— Eltitkolt betegség legtöbbször az aranyér, pedig ma már nem titok, sőt köztudomás, hogy hatásosan gyógyítja a Haemorsan kup vagy kenőcs. Olcsón kapható a gyógyszerárakban.

— Háromszáznegyvenhat embert vett őrizetbe a berlini rendőrség. Berlinből jelentik: A rendőrség 346 embert vett őrizetbe a szélsőrendület megsértéséért s elkobozta Spartakus-jelvényeiket. Számosan továbbra is letartóztatásban maradtak, míg a többséget igazoltatás után szabadon engedték.

— Allami felügyelet alá helyezik a kanadai poolt. Ottawából jelentik: A kanadai pool helyzetének megvizsgálására hivatalos állami bizottságot küldöttek ki. Ha a bizottság ezt szükségesnek tartaná, a pool működését állami felügyelet alá fogják helyezni.

Annál hamarabb lesz Ön gazdag lélekben és képzeletben, minél gyorsabban tekinti meg a

Vihar a Mont Blanc fölött

káprázatos filmet az

Opera Mozgóban

— Amerikai matrózok véres háboruja. Kopenhágából jelentik: A Kopenhágában horgonyzó Arkansas és Wyoming amerikai hadihajók matrózai között súlyos incidens keletkezett, ami fényt vet az amerikai fajgyűlöletre. A matrózok között egymásután számos véres összecsapásra került sor. Főleg a kopenhágai Tivoli nevű helyiségben találkoztak össze a fehér és néger amerikai matrózok és nem egy ízben a rendőrségnek kellett közbe lépnie, hogy a tragédiát megakadályozzák. Tegnapelőtt újabb összecsapás keletkezett a két tábor között, amely alkalommal egy néger matrózt megölték. A kopenhágai hatóságok most már eljárás indítottak annak megakadályozására, hogy az amerikai matrózok közötti háborúnak ne essék újabb személy áldozatul.

— Aranyérménél és az evvel járó beldugulás, repedés, kelés, gyakori vizeleti inger, derékfájás, mellszorulás, szívdobogás és szédülési rohamoknál a természetes Ferenc József keserűvizet használata kellemes megkönnyebbülést eredményez. A beiső bajok orvosi az igen enyhe hatású Ferenc József vizet sokszor mindennapi használatra, reggel és este egy-egy fél pohárnyi mennyiségben rendelik. A Ferenc József keserűvizet gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

— Nincs pénze Amerikának kéjutazásra. Newyorkból jelentik: Az amerikai gazdasági válság egyik legszembetűnőbb szimptomája az, hogy az amerikaiak egyre kevesebbet utaznak. A nagy hajóutárságok már lényegesen leszállították tarifájukat, az amerikai tömegeknek azonban ugylátszik még az olcsóbb utazásra sincs pénzük. 1930 július 1-től mostanáig 157.000 utlevelet adtak csak ki az amerikai hatóságok, tehát 50.000-rel kevesebbet, mint az előző évben. Ezalatt az év alatt is hónapról-hónapra csökkent az utlevelek száma. A legkevesebbet utlevelet májusban adták ki, 24.000 darabot. Tavaly májusban még 43.000 utlevelet adtak ki az amerikai hatóságok.

— A lengyel főváros tisztviselői ebben a hónapban csak előlegeket kaptak. Varşóból jelentik: A lengyel főváros tisztviselői és alkalmazottai csak előlegeket kaptak július elsején esedékessé vált fizetéseikre, mert a főváros kasszájában nem volt annyi pénz, hogy ki lehetett volna fizetni az alkalmazottakat és tisztviselőket.

— Előjegyzések az Eötvös u. 8 sz. orth. izr. elemi iskolába. Az utóbbi években gyakran megtörtént, hogy az iskola I. osztályába tömegesen jelentkező gyermekek egy részét helyszűke miatt nem vehették fel. Hogy az összes jelentkezők elhelyezéséről idejében gondoskodhassunk, nyomatékosan felhívjuk a szülőket, hogy I. osztály gyermekeiket július 15-ig okvetlen jegyeztessék elő az iskola Eötvös uca 8 sz. alatti igazgatói irodában naponta d. u. 3—6 között. Az előjegyzéshez a szükséges okmányok elhozandók. Az iskolások.

— Kirándulás a Dragan-völgybe. A Salom Club és a Haggibbor teniszszakosztálya f. hó 12-én, vasárnap együttes kirándulást rendez a gyönyörű Dragan-völgybe. Indulás a kora reggeli órákban Poenig s tovább kisvasutal. Jelentkezni d. e. 9-től 1-ig a 7-75. telefonszám alatt legkésőbb csütörtök délig.

Vihar a Mont Blanc fölött

gyönyörű film van most műsoron az

Opera Mozgóban

A természet fenségesen mesteri reprodukciója, a felhők fölött, az örök hó birodalmában, ahol a tudomány harcossai élnek, szeretnek és elpusztulnak az örökös harcban.

— Az olasz fasiszták a bombáktól félnek. Rómából jelentik: A bombarobbanások miatt az olasz főváros közelében megszigorították az ellenőrzést. Az utakon átkutatják a kocsikat és autókát s váratlan személymotosásokat is rendeznek érkező vonatok utasai között.

— A huszvések című ötletes amerikai vígjáték kerül vetítésre az Epiótmunkás-Ottthon mozgóban. Főszerepekben: Clara Bow és Stuart Holmes vasárnap 3, 5 és 7 órai kezdettel. Hétfőn utoljára A huszvések 7—9-ig. Szerdán 7—9-ig teljesen új műsor. A veszélyes kör és gyönyörű kísérő műsor.

— A hőség csökkenése várható. Budapestről jelentik: A meteorológiai intézet időjárásprognózisa szerint nyugatról növekvő zivatarhajlam és élénkebb légáramlás, később a hőség csökkenése várható. A hőmérséklet Budapesten ma délben 33 fok Celsius.

— Ujból be akarják vezetni a kelet-európai időszámítást. Bukarestből jelentik: Tegnap este minisztertanács volt, amely megállapította azokat a törvényjavaslatokat, melyek még ebben az ülésszakban elintézését fognak nyerni. Ezek közé tartoznak: 1. a kelet-európai időszámítás újabb bevezetése; 2. a Mezőgazdasági Hitelintézet felállítására; 3. az autonóm intézetek megszüntetése. Az uttörvényt annak komplikáltabb volta miatt csak az őszi ülészakban fogják módosítani.

NAPROL-NAPRA

A friedrichshafeni Zeppelin-művek és az Aeroarctic társaság között meg-egyezés jött létre a Graf Zeppelin sarki útjára vonatkozólag. A léghajó július 20-án indul útjára Eckener dr. vezetésével. A tudományos expedíció vezetője Samoilovics orosz egyetemi tanár, akinek vezetése alatt két év előtt a Krasszin jégtörő gőzessel az Italia katasztrófája után a Nobile-csoportot kimentették az örök jég birodalmából. Egyébként a Graf Zeppelin július 12-én reggel félkilenckor az osztrák fővárosba érkezik s másfél óras tartózkodás után ausztriai körrepülő utra száll fel. Este hat órakor a léghajó újra vissza fog térni Bécsbe s egy óra múlva elhagyja az osztrák fővárost.

Kinatóbb tartományában áradások vannak. Dél-Mandzsuriában, Mukdentől délnyugatra a helyzet a legfenyegetőbb. Az árviz mintegy száz emberéletet áldozatul követelt s tizezreket hajléktalanná tett.

Uganda gyorsan fellendült gépkocsiközlekedése és a sűrű autóbusszjáratok az egykor ellenséges benszülött törzseket közelebb hozta egymáshoz. A törzsek között nemzedékeken át fennállott vérboszszu kihalóban van s egységes benszülött nyelv alakult ki, amely hét önálló tájszólást felelőssé tett.

Az Egyesült Államok aranytartáléka 4659 millió dollár értéket képvisel. Ez a világ aranykészletének több, mint háromnegyed része.

A yorki érsek leiratot intézett a papokhoz, melyben felszólítja őket, hogy tartsanak lehetőleg rövid egyházi beszédeket, mert a tulhosszu beszéd fárasztja a hívőket.

A leszerelési világkonferencia eredményessége érdekében gyűjtött aláírások száma meghaladja az egymilliót.

A kanadai Torontóban harminc ember esett áldozatul az elviselhetetlen hőségnek.

A wimbledoni teniszversenyeken minden idényben több, mint hétezer teniszlabdát használnak el, mert minden játékhoz új feltucat labdát adnak ki. Érdekes, hogy nagy melegben, a labdákat a súlyváltozás megakadályozása céljából jégre teszik. A wimbledoni egyszer használt labdákért a versenyezők közönsége és a játékosok szép árat fizetnek.

Vihar a Mont Blanc fölött az Opera Mozgóban

Ez a film felemel és lesújt, szívünket mély csodálattal tölti el a természet és annak koronája, az amber harca és örök tragédiája.

Hollywoodban Erich v. Stroheim rendezőnek nézeteltérései támadtak az Universal filmgyárral s emiatt a rendező otthagya a vállalatot. A gyár nagy beszállítójára szerződötetett színészek és műszaki emberek most munka nélkül ácsorognak a stúdióban.

Figyelem!

Módomban van az elképzelhető legolcsóbb árban szállítani, nyári olvas-tásból

LIBAZSIRT

a saját bődönömben. Viszonteladónak, fürdőbélőknek 10 százalékos engedményt adok. Ugyanitt a legprimább libatoll és pihe olcsón kapható.

Friedmann Samu

ORADEA-NAGYVÁRAD, Cuza Voda 6.

SPORT

Ma nincs sportprogram Kolozsváron

Cluj-Kolozsvár, július 4. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A futballtilalmat maguk az egyesületek hamarabb elrendelték önmaguk ellen, mint a szövetség, mert már ma, egyetlen klub sem akad, mely a sorozatos nehéz meccseken kimerült csapatát mérkőzésre állította volna ki. Ilyenformán ez lesz a szezon első vasárnapja, amikor nem lesz futballmeccs a kolozsvári sporttelepen.

Ugyanez a helyzet egyébként az összes többi sportágakban is. Uszóink a strandtilalom miatt még nem léphettek sorompóba s így ma Kolozsvár sportprogram nélkül marad. Délelőtt egyébként ifjúsági mérkőzések lesznek a pályán.

A magyar profiválogatott ma játszik Bukarestben a román válogatott tekintélyes játékerőt képviselő csapatával. Pénteken Kolozsvárra érkeznek a csikók, miután Brassóban az ottani városi válogatottal már összemérték erejüket. Itt valószínűleg az északi liga válogatott csapata lesz a magyarok ellenfele s ez esetben a Zágrábban szerepelt válogatott csatársor (a NAC négy csatára és Sepi) küzdenek meg a magyarokkal. Ez a csapat pedig tekintve a kolozsvári védelmek és halvesorok európai klasszisát, akár romániai válogatottjának is megfelel. A csikóknak Kolozsváron alaposan fel kell készülniök a mérkőzésre.

BSZKRT-NAC 1:1 (1:0). A NAC, csatársora nélkül, eldöntetlenül végzett a jóképességű magyar amatőrökkel.

MTK (amatőr)—Sztamári Törökvs 1:1 (1:0). A sztamáriakra rendkívül hízelgő eredmény.

A KAC ifjúsági teniszversenyét július 12-én rendezik meg a KKE pályán. A Kupa védője a Haggibbor ifjúsági gárdája.

A Provercelli kolozsvári bemutatkozása előtt nem lesz érdektelen néhány adatot közölni erről a híres olasz együttesről. A Provercelli az elmúlt hetekben legyőzte a Bologna FC-t, mely egyike a világ legerősebb futballcsapatainak. A csapat tréneré, Nagy József, a Kolozsváron ismert nagynevű futballista. Nagy Józsefet a svédoktól szípkázták át Olaszországba Provercellé. Miatán Nagy József annak az érdeme is, hogy a svédok a párizsi olimpiászon olyan sikerrel szerepeltek, nem nehéz kitalálni, hogy a Provercelli egyike kell hogy legyen a legerősebb csapatoknak.

A meccs érdekessége az is, hogy Romániában még olasz csapat nem vendég szerepelt. A Provercelli az első együttes, melynek alkalmá lesz bizonyítani azt a klasszist, amit az erdélyi közönség csak hírből ismer: a futballjátéknak azt a magas fokát, amelyet az olasz csapatok elsajátítottak és amellyel végig verték összes ellenfeleiket a kontinensen.

A VAC és a Hakoah az első osztályban. A bécsi Hakoah futballcsapat már bekerült az első osztályba, amit részben az elért szép eredményeinek, főleg azonban annak köszönhet, hogy a osztrák Labdarúgó Szövetség az első osztályban létszám emelést határozott el és így került fel első sorban a Hakoah, amely valamikor dícsőségesen szerepelt már az első osztályban. A budapesti VAC FC egyelőre még csak az előtt a lehetőség előtt áll, hogy bejuthat az első osztályba. Miként lapunk utolsó számában megírtuk, a VAC a második osztályban a harmadik helyen végzett. Bajnok lett a miskolci Attila, második helyezett a Somogy és harmadik a VAC. Közben egy kipattant vesztegetési ügy miatt az Attila ellen fegyelmi eljárás indult, amely hosszú tárgyalások és vizsgálatok után a héten ért véget, azzal az eredménnyel, hogy az Attilát szkreccselték, vagyis az összes pontjaitól megfosztották, aminek folyamánként a Somogy a bajnok, a VAC pedig, mint most már második helyezett, osztályozó mérkőzést fog játszani a szegedi Bástyával, amely az első osztályból van kiesésben és ha ezt legyőzi, úgy a VAC kerül fel az első osztályba. A PLASZ fegyelmi bizottsága és a tanács előtt a miskolci Attila, második helyezett József vállalta és a végtárgyaláson nagy sikerrel védte a VAC érdekeit. A határozat egyelőre az országos fellebbezési tanácshoz megfellebbezhető, amely két héten belül tartozik dönteni. Az osztályozó mérkőzés csak ezután lesz.

KÖZGAZDASÁG

Megbukott az Aradi Hitelbank és Takarékpénztár rt.

Egy 20 ezer lejes letét miatt robbant ki a bankbukás

Arad, július 4. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Arad gazdasági életének újabb szomorú eseménye, hogy az több évtizedes multra visszatekintő Aradi Hitelbank és Takarékpénztár Rt. csődöt kért önmaga ellen az aradi törvényszéken. Az intézet igazgatósága részéről Zimmermann Lambert igazgató jelentette be a törvényszéken a bank fizetésképtelenségét és ugyanakkor kérte a csődeljárás megindítását a bank ellen, mert a bank fizetési kötelezettségeinek eleget tenni nem tud és más megoldás a bank konszolidálására nem kínálkozik. A bankbukást a többnyire kisemberekből álló betétesek érzik meg. A 3 millió lejes betétállomány jelentéktelen betétekből áll, amelyek kisegisztenciájú embereknek minden vagyonát képezték. A bankról hónapok óta közismert, hogy nagy nehézségekkel küzd és hosszú idő óta kétségbeesett erőfeszítéseket tesznek a bukás megakadályozására.

A bankbukást egy 20 ezer lej összegű betét robbantotta ki. Három héttel ezelőtt az egyik hitelező letétbe helyezett a banknál 20 ezer lejt, amit a bank most nem tudott kifizetni. Ekkor a hitelező fel-

jelentette a bankot az ügyészségen. Az ügyészség egyébként más irányban is folytatja a nyomozást a bankbukással kapcsolatban. A pénztintézet ügyvezető igazgatója napokkal ezelőtt eltűnt Aradról és állítólag nagyobbösszegű pénzt vitt el magával. Ez adta volna meg a végső lökést a banknak.

A bíróság tegnap délben elrendelte a csődöt a pénztintézet ellen és csődtömeg gondnoknak dr. Lócs Rezső ügyvédet nevezte meg.

Márton Sándor pankotai textilnagykereskedő cég fizetésképtelensége. Tudósítónk jelenti: Az Arad megyében és Bánátaban előnyösen ismert Márton Sándor pankotai textilnagykereskedő fizetési nehézségei miatt moratóriumot kért hitelezőitől. Bár a cég passzívai nem haladják sokkal túl az aktívákat, Márton Sándor nem tud fizetési kötelezettségeinek eleget tenni és aradi jogi képviselője utján egyezkedik hitelezőivel, akiknek nagy része belföldi nagykereskedő. Az eddigi tárgyalások azt mutatják, hogy a nagykereskedő kérését a hitelezők honorálni fogják.

Színház—Mozi

A mai naptól kezdve mindenki ingyen látogathatja az összes kolozsvári mozikat

Vége egy hír, amely bizonyára örömmel fogja eltölteni Kolozsvár mozilátogató közönségét. Sem tuzás, sem megtevésztés nincsen benne: A mai naptól kezdve mindenki ingyen látogathatja az összes kolozsvári mozikat. Egy szellemes ötlet az egész. A kolozsvári Zsidó Kórház-egyesület sorsjátékának intézősége megállapodott ugyanis a kolozsvári Corso, Select, Dacia, Edison, Carmen és az Urania mozigok igazgatóságával, hogy mindazoknak, akik az illető mozik pénztáránál vásárolnak egy 100 lejes kórház-sorsjegyet, egyidejűleg kiszolgáltatnak egy ingyen mozijegyet, amely bármelyik helyre és bármelyik előadásra érvényes. Egészen biztos, hogy ezt a szellemes újítást minden mozilátogató örömmel fogja kihasználni, mert hiszen amellet, hogy egy szép mozielőadást élvezhet végig teljesen ingyen, birtokába jut egy kórház-sorsjegynek, amelynek segítségével résztvehet a kórház-sorsjáték nagy nyeresési esélyekkel kecsesgető húzásain.

Közel 3 millió lej lesz kisorsolva és a főnyeremény 1 millió lej.

Szinkór-Mozgó műsora

Szombat, jul. 4-én 3, 5, 7 és 9 órakor: A német filmgyártás mesterműve: Elza kisasszony, társadalmi történet 10 felvonásban. A főszerepekben: Elizabeth Bergner és Albert Bassermann. Uj hangos hirodó. Helyárak 10 és 20 lej.

Vasárnap d. e 11 órakor matiné: Burleszk műsor. (5 kétfelvonásos). Helyárak 10 és 20 lej.

Vasárnap d. u. 3, 5, 7 és 9 órakor: Elza kisasszony. Hangos hirodó. Helyárak 10 és 20 lej.

Hétfő 3, 5, 7 és 9 órakor: Elza kisasszony. Hangos hirodó. Helyárak 10 és 20 lej.

CORSO-MOZGÓ műsora

Vasárnap 3, 5, 7, 9 órakor: Megjőttek a rokonok!

Hétfőn 5, 7, 9 órakor: Viharexpressz. (A 2329. számú lokomotív). Nagyrendezésű, izgalmas dráma. A nemrég elhunyt ezerarcu nagy művész, Lon Chaney utolsó alkotása.

Kedden 5, 7, 9 órakor: Viharexpressz. (A 2329-es lokomotív.)

Szerdán 5, 7, 9 órakor: Viharexpressz. (A 2329-es számú lokomotív.)

RADIO MUSOR

IDO: KÖZÉPEUROPAI

Vasárnap, július 5.

Bukarest. 11.30: Biblia-óra és egyházi ének. 12: Rádiózenekar. 13: Grammofon. 16: Könyv és román zene. 17:10: Zenekari hangverseny. 19: Grammofon. 19.40: Rádiógyetem. 20: Kálmán Imre Csárdás-királynőjének előadása.

Budapest. 10: Református istentisztelet. 11: Egyházi zene és prédikáció. Utána honvédzenekar. 14: Grammofon. 15: Gyermekóra. 15.30: Mezőgazdasági oktatás. — 16.15: Egyetemi énekverseny hangversenye. 17: Schmidt—Pauli előadás. 17.30: Cigányzene. 19: A Zoperaház zenekarának magva zeneestélye. 20.35: Vigjáték-előadás a Studióból.

Bécs. 19.30: Geiger zenekarának hangversenye. 21: Szinielőadás. 22.10: Esti hangverseny.

Königsberg. 15.30: Hárfá- és énekhangverseny. 19.25: Katonazene. 20.40: Vidám percek előadás.

Langenberg. 18.20: Munkásdalárdák hangversenye. 20: Esti hangverseny.

Milánó. 12.30: Szórakoztató zene. — 20.45: Operaelőadás.

Prága. 18: Német előadás és hangverseny. 19.20: Cseh jazz-zeneszerzők. — 20.20: Harmónika-hangverseny.

Varsó. 12.10: Népzene. 20.15: Filharmóniai hangverseny. 22.30: Zongorahangverseny. 23: Könyv zene.

Hétfő, július 6.

Bukarest. 17: Rádióhangverseny. — 20: Hárfaszóló. 20.45: Kamarazene. 21.15: Táncczene

Budapest. 9.15: Rendőrzenekar. 12.05: Mándics szalonzenekar. 17.30: A Gitárkör hangversenye. 19.50: Pertis Jenő cigányzenekara. 20.30: A m. kir. Operaház zenekarának hangversenye Dohnányi vezényletével. Utána Bura Sándor és cigányzenekara és Szabó Guy jazz-zenekara

Bécs. 11: Grammofonhangverseny, operett-dalok és híres zongoraszármok. 15.20: Délutáni zene. 19.30: Hangverseny cseh és lengyel mesterek szerzeményeiből. — 21.20: Wacek-zenekar hangversenye.

Berlin. 14: Opera-grammofonhangverseny. 16: Kamarazene. 17.20: Beszámoló angolai utról. 18: Karének. 19.15: Szórakoztató zene. 22: Táncczene.

Königsberg. 16.50: Könyv szórakoztató zene. 18.30: Előadás Litvániairól. — 19: Bécsi-est.

Köln. 20: Esti hangverseny.

Milánó. 21.25: Kamarazene Beethoven és Brahms műveiből.

Belgrád. 20.30: Esti hangverseny.

Róma. 21: Könyv zene, olasz szerzők munkáiból.

Stuttgart. 16: Virágóra. 16.30: Fürdőhangverseny. 22.40: Táncczene.

Varsó. 16: Grammofon. 20.30: Filharmóniai hangverseny. 22.30: Könyv- és táncczene.

Apróhirdetések

Nagyon elegáns butorozott szoba, különbejárattal a lépcsőházból, uccai, azonnalra, 1—2 személy részére olcsón kiadó. Avram Iancu 18., I. 3.

Előrajzolás, csipkebevarrás, montirozás, fehérenművarrás, kézi- és géphímzés, goblenvarrás legszebben és legolcsóbban Fisch Böske kézimunka szalonjában, Malom u. 16.

Gyermekkoszt. biciklit, nyugágyat legolcsóbban a vásárolhat. Arjegyzék kívánatra ingyen. Gyermekkoszt. 425 lejtől kezdve

Corso Bazárban

Fordítási munkákat vállal Cosmos Cluj, Calea Regele Ferdinand 8., I. emelet.

Régi bevezetett üzlet kibővítéséhez 200—250 ezer lej tőkével agilis társ kerestetik. Ajánlatokat „Szombaton zárva” jellegére a kiadóba kérek.

Figyelem hölgyeim! Párizsi tanulmányutunkról visszatérve, a Wesselényi ucca 5 alatt (Szabó Jenő-ház) szórmeszalónt nyitottunk. Weisz Fiverek.

Egy komplett, jókarban levő 3 köves simaórlómalom teljes felszereléssel, 30 HP nyersolajmotorral, épülettel, vagy anélkül, kedvező fizetési feltételekkel olcsón eladó. Üzembem megtekinthető: Jud. Alban. Érdeklődéseket a kiadóhivatal továbbítja.

Nagykertes két csinosan butorozott szoba kiadó. Cim a kiadóban.

Komplett antik ebédlő, 14 darab, komóddal és vitrinnel kéz alatt eladó. Értekezhetni Szabó Jenő, Str. Avram Iancu (volt Petőfi ucca) 13. szám alatt.

Nálunk beraktározott komplett irodaberendezés olcsó árban megvehető. Deutsch Testvérek Cluj, Piata Unirii 26. szám.

Soha

nem volt még ilyen nagy-méredű áreszállítás a piacon

- Meredith: Az önző, két kötetben . 272 L
- Karl Hans Strobl: Kisértetek az ingoványban . 204 L
- Charles Reade: Oltár és tüzhely I. II. kötet . 340 L
- Apuleius: Az aranySAMAR . 136 L
- Ludwig Lewisohn: Az örök sziget 272 L
- Hatvány: Urak s emberek. Zsiga a családban I. II. kötet . 495 L
- Maupassant: Erős mint a halál . 40 L
- France: Próbabábu . 45 L
- Strindberg: Az apa, a pajtások, Julia kisasszony . 45 L
- Renan: Marcus Aurelius és az antik világ vége . 76 L
- Zola: Jó polgári koszt . 35 L
- Zola: Pénz . 102 L
- Gábor Andor: Hát Pillangó . 45 L
- Jack London: A vén halász meséi 95 L
- Romain Rolland: Jean Christop sorozata kötetenként . 20 L
- Heltai Jenő: Álomok háza (füzve) 44 L
- Paul Bourget: A lelkiismeret (füz.) 44 L
- P. Bourget: A lelkiismeret (kötv.) 64 L
- Bibó Lajos: Kétlelkű szerelem (füzve) . 44 L
- Krudy: Boldogult ifjúkorom . 64 L
- Renard: Fléchébeau urból bacillus lesz (füzve) . 44 L

Olesó Desztojevskij:

- A kamasa négy kötetben . 72 L
- Emlékiratok a holtak házából . 40 L
- Megmételeyezettek, négy kötetben . 72 L
- A nagyváros homályából . 18 L
- Sztyepanessikovo és lakosai, két köt. 36 L
- Golyadkin ur . 30 L

Kapható: **Uj Kelet könyvosztályában** Vidékre utánvettél vagy az összeg előzetes beküldése mellett szállítunk.

XIV. ÉVF. Cluj—Kolozsvár július 5691 ÉV

Az Uj Kelet az e és hánsági zsl napi Cikkreink után forrás megjelölés Kéziratokat megőrzésükre

Bucusu a igazgató

A szenátus után megszavazta azt megássa sirját e mes, de rövid és nek. Ugy hívják, Amig élt, nem volt benne. Csenevész rajta, hogy nehezz az ország sajátos és centralisztik asszott talajában. volt a reménységű lésával mégis me általánosan elism érzett közszükség most ime: a Jorg totta a lélekharar és a megyék auto szavazták Argeto javaslatát, amely nyi igazgatóságok gyei tanácsok ha tetését.

Alapjában véve abban, ami a közl dosítása körül tö tizedben hozzász hogy minden uj k telességének és n nağ tartja lerom elődje alkotott. Ak Akár hasznos vol akár nem. Minden ról akarja kezdeni szolidálását, min saját nevéhez akar megreformálásána mus“ kormányja e és másban sem n hát elődeitől. Sőt, tikus rendszer hel az a tendencia, ug latkozna meg, mió ügyminiszter gy gáltatási egysége sovén nacionalizm nalizmusa, amely letektől a szabad é tőlük egy minimá oxingénjt is.

A probléma azo tományi igazgatós felvet, sokkal áltá Könyv és világo ugyanis annak, ho gyatrán ebben az népezet és miért k nek és intézkedés nia a közigazgatá lenségén. A közig lam életének „nem Minden, ami nem ságszolgáltatás, a táskörébe tartozik szerint összesség kedéseknk és inté révén az állam a gálja. Valamely távolról sem indif lven rendszer szer tás, az a szerv, ar 18 millió ember e lult komplexumát

Románia az egy akut közigazgatás centralisztikus, összpontosító ren helyi iniciatívák képtelenek voltak erejüket meghalad Elintézetlenül mar a centralizmus ár a korrupció és am